

Technická univerzita v Liberci
FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra: Primárního vzdělávání
Studijní program: Učitelství pro ZŠ
Studijní obor: Učitelství pro 1. stupeň ZŠ
(kombinace)

**PUTOVÁNÍ EVROPOU VÝTVARNÝMA
OČIMA ŽÁKŮ ZŠ**
**WANDERING THROUGH EUROPE WITH THE
ARTISTIC EYES OF PRIMARY SCHOOL
PUPILS**

Diplomová práce: 08-FP-KPV-0048

Autor:
Jana FIŠEROVÁ (KOCOVÁ)

Podpis:

Adresa:
Havlíčkovo nám. 182
Rudná u Prahy, 252 19

Vedoucí práce: Mgr. A. Lucrezia Škaloudová Puchmajerová
Konzultant: Mgr. Olga Borkovcová

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
71	18	21	17	15	3

V Liberci dne: 5. 5. 2009

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

461 17 LIBEREC 1, Studentská 2 Tel.: 48535 2515

Fax: 48535 2332

Katedra: primárního vzdělávání

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(pro magisterský studijní program)

pro (diplomant)

Jana Fišerová

adresa

Havlíčkovo nám. 182, Rudná u Prahy

studijní obor (kombinace): Učitelství pro 1. stupeň ZŠ

Název DP:

Putování Evropou výtvarnými očima žáků ZŠ

Název DP v angličtině:

Wandering Through Europe With The Artistic Eyes Of Primary School Pupils

Vedoucí práce:

Mgr. A. Lucrezia Škaloudová Puchmajerová

Konzultant

Mgr. Olga Borkovcová

Termín odevzdání:

Květen 2009

Pozn: Podmínky pro zadání práce jsou k nahlédnutí na katedrách. Katedry rovněž formulují podrobnosti zadání. Zásady pro zpracování DP jsou k dispozici ve dvou verzích (stručné, resp. metodické pokyny) na katedrách a na Děkanátě Fakulty pedagogické TU v Liberci.

V Liberci dne

.....
děkan

.....
vedoucí katedry

Převzal (diplomant):

.....

Datum:

.....

Podpis:

.....

Název DP: Putování Evropou výtvarnými očima žáků ZŠ
Vedoucí práce: Mgr. A. Lucrezia Škaloudová Puchmajerová

Úvod

Evropané vstoupili do vývojového období, které otevírá nové možnosti spolupráce, rozvoje i vzájemného pochopení. Ve své práci chci dětem navrhnout inspirativní motivace pro výtvarné činnosti s využitím různých výukových metod, výtvarných technik a pomoci jim získat poznat význam evropské identity.

Cíl:

Cílem DP je poznávání Evropských národů prostřednictvím výtvarné tvorby dětí. Pomocí dotazníků a metody pozorování zjistit, zda navržený soubor konkrétních námětů a jejich realizace v hodinách výtvarné výchovy přispěje k upevnění znalostí žáků. Součástí DP bude obrazová příloha.

Požadavky:

Znalost základních charakteristik Evropských zemí, orientace v odborné terminologii v oblasti výtvarných technik a didaktiky výtvarné výchovy.

Metody:

V diplomové práci budou použity metody zjišťovací formou dotazníku a pozorování s využitím metody porovnávací.

Literatura:

ANUSEZEWSKI A.: *Zajímavá místa světa*, Český Těšín, FINIDR, 2004

DUROSELLE, J. B.: *Evropa a Evropané*, Praha, Fortuna Print, 2000

HLAVATÁ, K.: *Evropská unie v kostce*, Praha, Jan Vašut s.r.o., 2008

JAKŠ, J.: *Quo Vadis Evropská unie*, Praha, ETC Publishing s.r.o., 1998

KUDĚLKOVÁ, J., ZWETTLER, O.: *Dětský lexikon zemí*, Praha, Euromedia Group k.s., 2006

POCHYLÝ, M., PŮROVÁ, V.: *Dějiny světa*, Praha,

OTTOVO NAKLADATELSTVÍ s.r.o., 2003

ROESELLOVÁ, V.: *Techniky ve výtvarné výchově*, Praha, Sarah, 1996

STEVENSON, N.: *Architektura*, Praha, Knižní klub, 2003

Prohlášení

Byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracoval(a) samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

Datum: 22. 4. 2009

Podpis

Poděkování

Děkuji vedoucí práce, Mgr. A. Lucrezii Škaloudové Puchmajerové, za podnětné rady, konzultace a vedení diplomové práce.

Děkuji kolegyním Adéle Pavelcové a Mgr. Jiřině Mariničové za vstřícné jednání a jejich žákům pátého ročníku za vyplnění vstupních i závěrečných dotazníků, dále zvláště Mgr. Jiřině Mariničové za umožnění realizace výtvarného projektu v jejím třídním kolektivu.

Velice děkuji všem žákům ve třídě 5. A, kteří se podíleli na realizaci praktických úkolů v hodinách výtvarné výchovy.

Velký dík patří mojí kolegyni a kamarádce Mgr. Olze Borkovcové za přátelské konzultace, ochotu a pomoc při zpracování diplomové práce.

Děkuji také celé své rodině za podporu a manželovi za velkou trpělivost během mého zpracování této práce.

PUTOVÁNÍ EVROPOU VÝTVARNÝMA OČIMA ŽÁKŮ ZŠ

FIŠEROVÁ Jana

Vedoucí práce: Mgr. A. Lucrezia Škaloudová Puchmajerová

Anotace:

Diplomová práce se zabývá motivací v hodinách výtvarné výchovy a její využitelnosti k výchově a vzdělání žáků 5. ročníku ZŠ. Ukazuje možnosti využití výtvarných technik v souvislosti s poznáváním zemí, národů i rozmanitých kultur. Výtvarnou výchovu představuje jako významnou součást vedení dětí k toleranci a pochopení významu vlastní identity a evropanství.

V části teoretické jsou vymezeny pojmy související s Evropským kontinentem, současnou spoluprací států a výtvarnými činnostmi.

Praktická část předkládá výzkum v podobě dotazníků, doplněný pomocnými výzkumnými metodami pozorování. Obsahuje realizaci navrženého projektu, fotodokumentaci činností i ukázky výtvarných prací.

Klíčová slova: Evropa, identita evropanství, výtvarná výchova, motivace, tolerance, poznání.

WANDERING THROUGH EUROPE WITH THE ARTISTIC EYES OF PRIMARY SCHOOL PUPILS

FIŠEROVÁ Jana

Supervisor of diploma thesis:

Mgr. A. Lucrezia Škaloudová Puchmajerová

Abstract

This thesis discusses motivation within Art Education and its efficiency in the enlightenment and education of pupils in the fifth year of primary school. It explores the options of using creative techniques in order to learn about different countries, nations and cultures. It introduces Art Education as an important part of leading children towards tolerance and the understanding of the significance of their own identity and Europeanism.

The work consists of a theoretical section, which defines the constructs connected with the European continent as well as the current cooperation of the state in relation to creative activities.

The practical section introduces research conducted in the form of a questionnaire along with the supportive methods of observation. It includes the realization of the proposed project, photodocumentation of activities and examples of art work.

Key words: Europe, identity sovereignty, art, motivation, toleration, knowledge.

EUROPAWANDERUNG MIT DEN BILDERAUGEN DER GRUNDUSCHULER

FIŠEROVÁ Jana

Arbeitsleiter: Mgr. A. Lucrezia Škaloudová Puchmajerová

Annotation:

Die Diplomarbeit befasst sich mit Motivation in den Stunden der Bilderziehung und ihrer Verwendbarkeit zur Bildung und Ausbildung der Grundschüler der fünften Klasse. Sie zeigt die Anwendungsmöglichkeiten der Bildtechnik im Zusammenhang mit Erkennung der Länder, der Nationen auch den vielartigen Kulturen. Die Bilderziehung stellt als Bestandteil die Führung der Kinder zur Toleration und zum Verständnis der Bedeutung eigener Identität und Europation vor.

Im Theoretischen Teil sind die Begriffe in Zusammenhang mit den Europakontinenten, gleichzeitig mit der Ländermitarbeit und Bildungstätigkeiten abgemessen.

Das Praktische Teil übersetzt die Forschung in Fragenbogenform, ergänzt in den Hilfsforschungsmethoden der Beobachtung. Sie enthält die Realisation der vorgeschlagenen Projekte, die Photodokumentation der Tätigkeiten auch Muster der Bildwerke Arbeit.

Die Schlüsselwörter: Europa, Identität der Europation, Bildererziehung, Motivation, Toleration, Erkenntnis.

OBSAH:

ÚVOD.....	4
 TEORETICKÁ ČÁST.....	6
1. TEORIE POTŘEB.....	6
2. EVROPA.....	7
2.1. Vymezení pojmu	7
2.2. Zeměpisné odlišnosti.....	7
2.3. Národy a jazyky.....	8
2.4. Společenské vlivy.....	9
2.5. Duch solidarity.....	9
3. EVROPSKÁ UNIE.....	11
3.1. Změny dvacátého století.....	11
3.2. Vymezení pojmu.....	12
3.3. Historie Evropské Unie.....	12
3.4. Instituce EU.....	13
3.5. Členské státy EU.....	14
3.6. Jednotný vnitřní trh.....	15
3.7. Symboly EU.....	16
3.8. Evropa slouží míru a demokracii.....	16
4. VÝTVARNÁ VÝCHOVA JAKO SOUČÁST VZDĚLÁVACÍHO PROCESU.....	18
4.1. Evropská dimenze.....	18

4.2. Charakteristika vyučovacího předmětu VV.....	18
4.3. Význam výtvarné výchovy ve vzdělání.....	19
4.3.1. Uplatnění průřezových témat.....	20
4.3.2. Výtvarnou výchovou k poznávání Evropy.....	20
4.3.3. Problematika výtvarné výchovy.....	21
4.3.4. Přednosti výtvarné výchovy.....	21
PRAKTICKÁ ČÁST.....	22
5. VÝZKUM.....	22
5.1. Předpoklady výzkumu.....	23
5.2. Obecné informace o výzkumu.....	23
5.3. Metodika výzkumu.....	24
5.4. Dotazníky	24
5.4.1. Cíl šetření.....	25
5.4.2. Průběh dotazníkového šetření.....	25
5.4.3. Vyhodnocení vstupního dotazníku.....	25
5.4.4. Vyhodnocení výstupního dotazníku... ..	40
5.5. Pozorování.....	46
5.5.1. Cíl a průběh pozorování.....	46
5.5.2. Vyhodnocení pozorování.....	47
6. PROJEKTEM „MY EVROPANÉ“ K POZNÁVÁNÍ.....	47
6.1. Makroregion jižní Evropy.....	48
6.1.1. První úkol – Řecko, kolébka Evropské civilizace.....	48
6.1.2. Druhý úkol – Plavba po Dunaji.....	51
6.1.3. Třetí úkol - Slunná Itálie, země turistických cílů.....	54
6.2. Makroregion západní Evropy.....	56

6.2.1. Čtvrtý úkol – Velká Británie, ostrovní velmoc.....	56
6.2.2. Pátý úkol - Nizozemí, země květinových koberců.....	58
6.3. Makroregion severní Evropy.....	59
6.3.1. Šestý úkol - Vikingové, dobytčácký národ.....	60
6.4. Makroregion východní Evropa.....	61
6.4.1. Sedmý úkol - Rusko, země carských chrámů.....	61
6.4.2. Osmý úkol - Země neznámé?.....	63
6.5. Zhodnocení výtvarného projektu.....	64
 ZÁVĚR.....	 65
 Seznam použité literatury.....	 67
 Seznam tabulek, obrázků a grafů.....	 68
 PŘÍLOHY.....	 71

ÚVOD

Dnešní doba přináší člověku mnoho civilizačních vymožeností, které lidský život nejen ulehčí, ale zcela určitě i obohatí v mnoha směrech. Na druhou stranu mu klade na ramena velké břímě v podobě vyrovnání se s potřebami a požadavky v současné, vyspělé společnosti. Společnosti, která je v jednotlivých kontinentech naprosto rozdílná. Jedním ze světadílů je Evropa, která sice nepatří rozlohou mezi největší, rozhodně však nejvíce ovlivnila historický vývoj nejen svůj, ale i ostatních. Před očima jejích obyvatel se na konci minulého století udál - poprvé v revolučních a válečných dějinách - nekrvavý pád totalitarismu. Znamenal naprosto radikální změnu v přeskupení sil v Evropě a dal podnět k nové spolupráci. Jen čas ukáže, zda lidé poučení důsledkem vývoje v období starověku, středověku i 20. století dokážou dovést Evropu do stadia sjednocení tak, jak to ve svých myšlenkách představuje Evropské společenství nebo Evropská unie. Další vývoj záleží na nás všech, a záleží především na našich dětech.

Děti si své místo ve společnosti teprve hledají. Snaží se o kontakt s ostatními, instinktivně vyhledávají přátele, chtějí pochopení, lásku, zažít okamžik úspěchu. Ještě neumí být plně odpovědní, nemusí se řídit pravidly světa dospělých. Už si však utvářejí své názory, umí je vyjádřit a dokážou je obhájit. Podnětem jim jsou zdroje z jejich okolí – rodina, kamarádi či aktuální mediální idol...

Díky své práci učitelky na Základní škole mohu posoudit změny a rozdíly v chování současných dětí s dětmi, které navštěvovaly základní školu v období „sametové revoluce“. Dnešní žáci základních škol mají podstatně více informací o situaci v naší zemi i ve světě. Napomáhají tomu média, větší otevřenost v komunikaci i dostupnější cesty poznání. Významným faktem je i současné rychlejší „dospívání“ v důsledku překotného rozvoje naší postkomunistické společnosti. Budou ale schopni v dospělosti pochopit význam postavení naší vlasti mezi ostatními státy Evropy a přijmout hodnoty jiných národů a kultur?

Cílem mé diplomové práce je zjistit, jakým způsobem mohu přiblížit Evropu dětem mladšího školního věku, jestli jsou pro ně zvolené metody zajímavé, zda tento způsob motivace ve vzdělávání skutečně dovede žáky k získání základního přehledu o specifikách evropských oblastí, a posílí-li jejich vnitřní pocit evropanství.

Na základě svých dosavadních pedagogických zkušeností z praxe jsem pro svou práci zvolila vyučovací jednotky výtvarné výchovy s využitím mezipředmětových vztahů. Stanovila jsem si očekávané předpoklady a podložila je ověřením pomocí výzkumných metod dotazníků, pozorování a dialogu. Následně jsem se pokusila navrhnout inspirativní motivace pro výtvarné práce s využitím různých výukových metod, výtvarných technik a informačních zdrojů.

Domnívám se, že pokud učitel zachová bezprostřednost výtvarného vyjadřování žáka, je právě výtvarná výchova možností předat konkrétní znalosti pro děti vhodnou i zábavnou formou.

TEORETICKÁ ČÁST

1 TEORIE POZNÁNÍ

Význam slova „poznání“ pochází z řeckého gnosis - poznání. Teorie poznání je filozofická nauka o poznání, o jeho zdrojích, podmínkách, možnostech a mezích. Významné teorie pochází již dob řecké společnosti, od Aristotela či Platóna. V průběhu dějin byla řešena především problematika vztahu poznání smyslového a rozumového.

Poznání je spjato s neustávající touhou vědět, znát, umět. Všechny tyto aspekty provází člověka po celý život - od narození, přes dětství, dospívání i po celé období dospělosti.

Lidská společnost dospěla ve svém vývoji k faktu nutnosti poznávání a s ním spojené potřeby vzdělávání. Mnoho filozofů se snažilo najít správnou cestu. Zabývalo se otázkami kdy a především jaká je nejlepší cesta vedoucí k vzdělání. Avšak ani v dnešní moderní době, kdy mají lidé k sobě blíže především díky elektronické technologii, nemají děti stejné možnosti vzdělání.

Jednotlivé kontinenty mají rozdílné podmínky vývoje odrážející se v jejich současné vyspělosti a s tím pak jsou spojeny i problémy, které musí neustále řešit. Proto je nesmírně důležité podpořit u dětí spontánní touhu po poznání. Pokud budou chtít poznat jiné národy - jejich kulturní identitu i současné potíže, pokud jim porozumí a snad i pochopí, bude pro mnoho z nich už jen malým krůčkem chtít jim také pomoci.

2 EVROPA

2.1 Vymezení pojmu

Slovo Evropa je sice řeckého původu, nepochází však z básní Homéra. Podle řeckého básníka Hésioda byla polobohyně Európe Asiátkou, dcerou Titána Ókeana jako mořská nymfa, nebo dcera fénického krále Agénora.

V básni jeho neznámého současníka *Hymnos na Apollona* není jméno Europe používáno jako jméno ženy, ale jako označení oblasti na sever od Řecka. Básník popisuje ve svých vzpomínkách lidi, kteří žijí na bohatém Peloponésu, obývají Evropu a ostrovy omývané mořem. Evropou je zde chápán sever řecké pevniny a Peloponés, ani ostrovy sem nepatří.

Podle skutečného řeckého historika Hérodota, který byl i náruživým cestovatelem, byla oblast Evropy zvětšena na území vymezené řekou Dunaj po Severní moře na západě, a na východě Donem a Azovským mořem.

Entymologie nám také nic jistého neřekne. Řecké přídavné jméno *eurus* (daleký) se často dává do souvislosti s podstatným jménem *ops* (oči, tvář, zjevení). *Zeus euruopé* pak znamená „Zeus vidí daleko“. Ve tvaru ženském se tento výraz používá pro ženu s krásnými očima a tváří. Nic to sice neobjasňuje, ale podle mne je to přirovnání minimálně lichotivé. Jiná teorie využívá dokonce akkadštiny, jazyka Mezopotámie. Závěrem lze konstatovat, že Evropa vděčí svému jménu historickým náhodám, které jsou málo zdůvodnitelné.

2.2 Zeměpisné odlišnosti

Při pozorování tvarů světadílů zjistíme, že právě Evropě lze těžko přiřadit nějaký geometrický tvar. Dva trojúhelníky Ameriky, obdélník Austrálie i Afrika připomínající lidskou stopu nás přesvědčují o nezařaditelnosti našeho kontinentu.

Evropa má zcela asymetrický tvar, na východě je mohutná při hranici s Asií, směrem na západ se mění v jemné poloostrovy. Jih je oddělen od Afriky

středozemním mořem a její severní oblasti jsou pokryty věčným sněhem. Geografický tvar zemí je prakticky neurčitelný. Většinou území spadá Evropa do mírného pásu, ale 50. rovnoběžka jakoby rozděluje světadíl na dvě oblasti. Severní chladné země se od ostatních v jižní části kulturně výrazně odlišují.

Evropa má velmi výhodně členitý krajinný ráz. Stačí jet pouze sto kilometrů a okolí se rázem změní v jiný charakter. Můžeme sledovat prahorní vrstvy ve Skotsku či Skandinávii, propadliny v údolí Rýna, vápencové útvary v nížinách středních částí, různorodé pobřeží, sopky i překrásné lesy.

Ve své krajině nám nabízí Evropa i velké rozdíly v typech vegetace. Zvláštním způsobem a jedinečně ji od Britských ostrovů až k Norsku ovlivňuje Golfský proud. Atlantické klima se srážkami, letní středomořské klima a téměř polární podnebí na severu - to vše způsobuje i velmi rozmanitý výskyt flóry a fauny v poměrně malých oblastech. Pro nedostatek subtropického podnebí nelze pěstovat plodiny náročné na teplo, jako je čaj, bavlna nebo kakao. Výraznou předností je však zdejší hnědá, velmi úrodná půda.

Geografické poměry mají vliv i na obyvatelstvo, které svým duchem využilo schopnost přizpůsobit se přírodním poměrům. Z mozaiky malých zemí vyrostl obraz mnoha různých stop lidské činnosti, jak je po staletí vytvářela fantazie jejich obyvatel.

Zemědělství, výroba uspokojující potřeby i rozrůstající se města dokládají tvořivý duch Evropanů žijících v geologicky roztržitém kontinentu.

2.3 Národy a jazyky

Znaky lidského těla, barvy kůže, vlasů i očí spolu s velikostí postavy a tvaru lebky známe jen do míry archeologických nálezů, či náhodných popisů v knihách. Na území Evropy se nám z pravěkých lidí dochovaly jen skrovné nálezy v megalitických hrobech potvrzující, že v době kamenné žili v Evropě dvě odlišné rasy.

Při vzniku a vývoji je důležitá otázka stěhování a osidlování, toto území bylo osídleno bílou rasou. Její rozdíly se charakterově dělí na tři velké skupiny: dlouholebou plavou na severu, krátkolebou plavou na východě či středu, dlouholebou tmavovlasou na jihu.

Římané si podmanili západní oblast, proto se zde vyvinuly románské jazyky, ale i svůj jazyk zde dokázali prosadit i Germáni. Národy ve východní Evropě užívají především jazyky slovanské.

2.4 Společenské vlivy

Evropa ve své historii procházela množstvím společenských vlivů, které se zde prolínaly. Národy vstupující do jejího vývoje ji vždy posunuly vpřed. Příkladem může být rolnický národ Keltů, proslulá řecká moudrost a umění, panovnická schopnost a vojenská rozhodnost Germánů. Dnes se s mnoha národy už nepotkáme, protože zcela splynuly s jinými.

Mezníkem vývoje je i rozdělení římské a řecké ortodoxní církve v roce 1054. Rozdílnost jazyků i náboženství tvořící vlastní charakter zemí způsobilo téměř nekončící spory a války. Probíhaly hlavně v období zrození mocných koloniálních říší a vyvrcholily v první polovině 20. století. Tehdy bohatství z kolonií přispělo ke vzniku nacionalismu a zároveň přineslo Evropě ztrátu vedoucí role ve světě.

2.5 Duch solidarity

Evropa prošla těžkými obdobími úpadku spojeným s mučením, inkvizicí, násilným vysídlováním, vykořisťováním, vřazením i rasismem. Přesto lze říct, že v lidskosti a rovnosti dosáhla nemalého úspěchu. Zrušení otroctví, poddanství, rovnoprávnost žen, potírání nespravedlnosti bylo základem osvícenství i následných reforem. Evropané svými převratnými objevy přispěli k rozvoji vědy i techniky, což přineslo také obchodní úspěchy.

Doufejme, že přes všechny sváry i nenávist Evropa neustále „dospívá“, a v současnosti dojde ke shodě a porozumění. Optimismus možná ještě není na místě,

ale věřme, že Evropané dokážou podpořit myšlenku sjednocování. Evropská unie učinila v tomto směru integrace rozhodující kroky.

Karl Dietrich Erdmann (*EVROPA A EVROPANÉ, Fortuna Print, Praha 2002*) se k myšlence vybudování sjednocené Evropy vyjadřuje:

„Stará pravda říká, že světové dějiny se musí psát každých padesát let znovu. Kritické historické bádání, zaměřené na objektivní výpověď, jemuž - podle německého historika Leopolda von Ranke – jde o to, aby zjistilo, „jak to ve skutečnosti bylo“, si totiž zároveň uvědomuje subjektivní moment časové prostorové perspektivy dějin. Horský hřeben se jeví oku pozorovatele v rozličných podobách podle toho, z jaké světové strany či z jaké dálky se na něj dívá.

I v tomto zde předkládaném pojetí dějin Evropy se spojuje objektivní a subjektivní moment jejich interpretace. Obě tato pojetí se ovšem navzájem podmiňují.

Autor této knihy, profesor Jean-Baptiste Duroselle, od roku 1975 člen francouzské Académie des Sciences Morales et Politiques, v letech 1985 – 1986 prezident Francouzského institutu, byl čelným reprezentantem francouzské historické školy moderních politických dějin.

Kontury zde předkládaných evropských dějin charakterizuje přísně a důsledně nastolovaná otázka, jež zní: Co se dá právě nyní v po sobě následujících úsecích vyhradit pro různé evropské země a národy jako společné? Autorovi nešlo o prosté řazení a porovnávání dějin jednotlivých evropských národů. Předmětem jeho zájmu nebyly individuální zvláštnosti, jež evropské národy od sebe odlišují, a už vůbec ne vypracování nějakého „pořadníku“ evropských národů podle jejich historického významu. To může vadit mnohým nacionalistům velkých i menších, starých i mladých národů, kteří by jméno svého národa viděli velmi rádi na špici takového pořadníku.

Text této knihy nezapře, že jeho autorem je Francouz, jenž měl pro ilustraci jednotlivých tezí nejbližší k dějinám své země. Rozhodující však je, že Duroselle

dokázal v celém sledu svých kapitol od historie doby kamenné až po současnost důsledně zachovávat „evropskou perspektivu“.

Kniha děkuje za svůj vznik politicky cennému rozhodnutí, na němž se shodli vědec Duroselle a anglo-francouzský obchodník Frederic Delouche: má-li se dílo sjednocení Evropy podařit, pak jen tehdy, bude-li zakotveno ve vědomí a odhodlání Evropanů a vyvine-li se v nich pocit evropské identity, jež evropské národy pojí.

3 EVROPSKÁ UNIE

3.1 Změny dvacátého století

Zásadní společenské změny, k nimž došlo na evropském kontinentu od přelomu osmdesátých a devadesátých let, musely ovlivnit tvář dané mezinárodní spolupráce, která se v poválečném období v západní Evropě vytvořila. Její institucionální vyjádření v podobě evropských společenství, její politika a další aktivity získaly zaslouženou pozornost i v zemích, které se odpoutávaly od socialismu.

Je proto jen logické, že prakticky v prvních měsících revolučního manévru k demokracii a tržnímu hospodářství v zemích střední a východní Evropy vyslovily zodpovědné politické kruhy přání po „návratu do Evropy“. Žádaly o přijetí do struktur, které vytvořily vhodný politický, ekonomický i sociální rámec pro transformující země.

Růst blahobytu širokých vrstev Evropských společenství, vnitřní možnosti pro podnikatele i zaměstnance, to vše bylo dobře známé i české veřejnosti, a to již před rokem 1989. Atraktivnost tohoto modelu dovedla Českou republiku i ostatních země bývalého socialistického bloku ke spolupráci orientované na vytvoření sjednocené Evropy.

3.2 Vymezení pojmu

Evropská unie (EU) je společenstvím států založeným původně na hospodářské spolupráci. Avšak nyní se již jedná o další vývojový stupeň integrace, o určitou nadstavbu Evropských společenství. V roce 1993 pak byla podepsána Smlouva z Maastrichtu, čili Smlouva o EU, která k základnímu ekonomickému zaměření přidala také určitý podíl spolupráce v oblasti zahraniční politiky a v oblasti justice a práva.

Současná EU tak představuje vyšší formu spolupráce než jakákoliv jiná mezinárodní organizace, a i tím je jedinečná.

3.3 Historie Evropské unie

Dnešní Evropské unii předcházelo Evropské společenství uhlí a oceli (ESUO). Vzniklo na základě návrhu Roberta Schumana, francouzského ministra zahraničí, který symbolicky dne 9.května 1950 v představil myšlenku o založení společenství sloužícího míru. Hlavním motivem bylo zajištění míru a bezpečnosti v Evropě.

Někdejší protivníci tehdy vymazali ze svých myslí válečnou nenávist z minulosti a začali se zabývat zcela novým procesem ve vývoji vztahů mezi národy. V roce 1951 začal integrační proces spojení dvou významných odvětví - uhelného a ocelářského průmyslu Francie a Německa. Následně se přidala Itálie a země Beneluxu. Tyto dvě oblasti byly zcela klíčové pro nejbližší vývoj vzhledem k hrozbě, kterou představovala tzv. studená válka. Postupně se připojila integrace v hospodářské oblasti, v politických otázkách, obraně a bezpečnosti a veškeré oblasti nového společenství byly pokryty jednotlivými smlouvami:

Evropské společenství uhlí a oceli, rok 1952 (ESUO)

Evropské společenství pro atomovou energii, rok 1957 (Euratom)

Evropské hospodářské společenství, rok 1957 (EHS)

Tato společenství jsou jádrem dnešní Evropské unie. Smlouvy jsou nadále rozšiřovány a revidovány.

Smlouva ESOU byla sepsána na padesát let, vypršela tedy v roce 2002. Následná smlouva z roku 2004 bude tvořit tzv. ústavní smlouvu. Pokud ji schválí členské země, vstoupí v platnost zřejmě v roce 2009.

Samotná Evropská unie vznikla roku 1992 podepsáním Maastrichtské smlouvy, kterou podepsali představitelé zemí, a je reformou dosavadních smluv.

3.4 Instituce EU

Pro spolupráci a svěření pravomocí byly vytvořeny evropské instituce zahrnující záležitosti, které byly dříve v kompetenci členských států, jež jsou principem fungování Evropské unie. Základem evropských institucí je tzv. „institucionální trojúhelník“:

- **Rada Evropské unie** – je tvořena ministry vlád členských zemí
- **Evropská komise** – komisaři jsou jmenováni po dohodě členskými státy a schválení Evropským parlamentem
- **Evropský parlament** – tvoří přímo volení zástupci ze všech členských států

Další instituce:

Evropský soudní dvůr dbá nad dodržováním evropského práva a je významným kontrolním orgánem EU. Má sídlo v Lucemburku.

Účetní dvůr má za úkol kontrolovat, zda finanční prostředky Unie jsou vynakládány podle správných zásad na správné účely, sídlí též v Lucemburku.

Evropská investiční banka poskytuje veřejným i soukromým subjektům dlouhodobé půjčky na kapitálové investice. Sídlo banky je v Lucemburku, s pobočkami v Athénách, Lisabonu, Londýně, Madridu a Římě.

Evropský investiční fond pomáhá s rozšiřováním transevropských infrastruktur a poskytuje záruky na půjčky malým a středním podnikům. Sídlí v Lucemburku.

Evropský ombudsman se zabývá stížnostmi na činnosti orgánů a institucí EU. Sídlí ve Štrasburku.

Evropská centrální banka je klíčovou institucí pro činnost Evropské měnové unie. Sídlí ve Frankfurtu nad Mohanem.

3.5 Členské státy EU:

Ekonomická i politická situace zemí střední a východní Evropy se značně odlišovala od předchozích kandidátů na členství, Evropská rada proto v červnu 1993 v Kodani stanovila, že: *„K přistoupení dojde, jakmile bude daná země schopna převzít závazky vyplývající z členství a zároveň bude schopna splňovat hospodářské a politické podmínky.“* Tyto požadavky je od té doby nutné splnit, aby se kandidátská země mohla stát plnoprávným členem EU.

Jsou souhrnně označovány jako tzv. **Kodaňská kritéria**:

politická kritéria: kandidátská země musí mít stabilní instituce zajišťující demokracii, právní stát, dodržování lidských práv a práv menšin

ekonomická kritéria: země musí mít fungující tržní ekonomiku schopnou se vypořádat s konkurenčními tlaky uvnitř Unie

kritéria přijetí: země musí být schopná přijmout závazky vyplývající z členství, včetně cílů politické, hospodářské a měnové unie

Evropská unie má v současnosti **27 členských států**. Ty mají celkovou rozlohu

4 314 000 km², přibližně 496 milionů obyvatel, což je třetí největší populace na světě po Číně (1 306 mil.) a Indii (1 080 mil.).

Do současné doby se rozšířila celkem šestkrát, připojily se tyto státy:

- roku 1973 Dánsko, Irsko a Spojené království
- roku 1981 Řecko
- roku 1986 Španělsko a Portugalsko
- roku 1995 Finsko, Rakousko a Švédsko
- roku 2004 Česko, Estonsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko a Slovinsko
- roku 2007 Rumunsko a Bulharsko

3.6 Jednotný vnitřní trh a jeho 4 svobody:

Jednotný vnitřní trh je největším na světě. Členské státy se dohodly na odstranění kontroly zboží na vnitřních hranicích. Zavedla čtyři základní svobody, na kterých je Evropská unie postavena:

Volný pohyb zboží -ruší celní bariéry a pro zboží jednotné technické, bezpečnostní a hygienické předpisy umožňující volný pohyb zboží po EU

Volný pohyb služeb – umožňuje firmám nabízení služeb po celé EU

Volný pohyb osob – znamená možnost práce, studia nebo žití v jakémkoliv státě EU a

mohou cestovat volně po celé Unii

Volný pohyb kapitálu – dává možnost občanům otevřít si konto, investovat nebo spořit v jakékoli zemi EU

Propojení trhu zvětšilo trh, který svým rozsahem přináší výhody všem účastnícím zemím. Zavedení tohoto jednotného trhu je postupným procesem, který dosud neskončil. V roce 2001 většina členských zemí zavedla do oběhu společnou evropskou měnu „euro“, které nahradilo národní měny.

3.7 Symboly EU

Vlajka EU je jednoznačně nejznámějším symbolem. Tvoří ji prstenec dvanácti zlatých hvězd na modrém pozadí. Jejich symbolika je vykládána různě. Číslo 12 je v mnoha tradicích symbolem dokonalosti – 12 hodin, 12 měsíců, 12 apoštolů, znamení zvěrokruhu aj.

Hymna EU je tvořena melodií ze čtvrté části Deváté symfonie d moll, kterou v roce 1824 složil vynikající německý hudební skladatel Ludwig van Beethoven. Zhudebnil v ní populární verše německého básníka J. CH. F. Schillera „Óda na radost“. V textu je vyjádřena vize o sbratření celého lidstva. Jako hymna EU má oslavovat hodnoty sdílené všemi státy.

Den Evropy je evropským svátkem a svátkem Evropské unie. Byl jím zvolen 9. květen shodující se datem oznámení prvního ze společenství – Evropského společenství uhlí a oceli

Motto Evropské unie zní „JEDNOTNÁ V ROZMANITOSTI“. Začalo se používat kolem roku 2000 a poprvé bylo zmíněno ve Smlouvě o Ústavě pro Evropu. Obsahově vyjadřuje společné úsilí o mír a blahobyt, a že množství různých kultur a jazyků je pro náš kontinent výhodou.

3.8 Evropa slouží míru a demokracii

Evropané dnes řeší své spory mírovými prostředky, prostřednictvím smíru a na základě práva. Na počátku nového tisíciletí představuje Evropská unie nejvýznamnější projekt dvacátého století a zároveň vyjadřuje naději pro začínající století jednadvacáté. Její zakladatelé zažili válku a proto byli vedeni myšlenkou

vytvořit trvalý mír. Nikdo z nich však netušil, že touha po demokracii a svobodě bude tak velká, až vyvrcholí pádem Berlínské zdi - symbolu rozdělení Evropy na dva politické bloky. Tyto změny daly národům východní části svobodu v rozhodování o svém osudu a Evropské unii možnost sjednotit Evropu stavbou nových dimenzí.

Významem historického vývoje Evropy se zabývá profesor historie Jean-Baptiste Duroselle (*EVROPA A EVROPANÉ, Fortuna Print, Praha 2002*) a říká:

Z perspektivy ideologů se mohl konflikt Východ- Západ ve všech svých formách projevit – psychologickém, duchovním, hospodářském, politickém a vojenském - jevit jako rozhodující faktor poválečného období. Z perspektivy práva národů na sebeurčení jsou však rozpad koloniálních říší a cesta kdysi utlačovaných národů k nezávislosti rozhodujícími momenty světové historie.

Posuzováním z evropské perspektivy byly v tomto období snahy po sjednocení podporovány četnými objektivními faktory. Tak mohl být učiněn první krok na cestě ke sjednocování Evropy. Tomuto stanovisku zde věnujeme zvláštní pozornost.

Existuje značný počet knih o „výstavbě Evropy“ a v četných dílech jsou popisovány její rozdílné politické, hospodářské, právní a administrativní aspekty. Tato kniha však chtěla ukázat, že Evropa má za sebou nejméně pět tisíc let vývoje a že přes všechny své rozmíšky a války v nenávisti a násilí ustavičně dospívala, přičemž nyní začíná perioda, v níž bychom mohli dojít ke shodě, jež by byla výsledkem bohaté minulosti včetně všeho dobrého i zlého.

Nemůžeme se však oddávat žádným iluzím ani příliš velkému optimismu a vycházet z toho, že dílo je už vykonáno a že je nezvratitelné. K tomu dojde až ve chvíli, kdy Evropané využijí příznivých okolností a jednotně podpoří politiku sjednocování.

4 VÝTVARNÁ VÝCHOVA JAKO SOUČÁST VZDĚLÁVACÍHO PROCESU

4.1 Evropská dimenze

Současná Evropa čerpá sílu z hodnot demokracie, lidských práv a tolerance. Díky společné Evropě lze udržet kulturní různorodost, jazyky i tradice, které dělají Evropu tím, čím je. Nebezpečí neúspěchu však není zažehnáno, mohou se objevit obavy ze ztráty identity.

V budoucnu je velmi důležitá příprava dětí a mládeže pro život ve sjednocující se Evropě. V 80. letech minulého století byl vytvořen pojem Evropská dimenze ve vzdělávání, který vyjadřuje potřebu této přípravy. Tento pojem nového vzdělávání se rozvíjí v obsahu i rozsahu. Dnes jeho principy prostupují celým vzdělávacím systémem od předškolního, přes vysokoškolské, až po celoživotní. Zahnuje rozvoj identity, vyvíjí postoje k evropanství a češství.

4.2 Charakteristika vyučovacího předmětu Výtvarná výchova

Vzdělávání ve vyučovacím předmětu výtvarná výchova směřuje k podchycení a rozvíjení zájmu žáka o výtvarné umění, vede k porozumění základním pojmům ve výtvarné výchově, seznamuje jej se základními zákonitostmi při používání různých výtvarných technik. Žák se učí chápat umělecký proces jako způsob poznání a komunikace, učí se užívat různorodé umělecké vyjadřovací prostředky pro vyjádření svého vnímání, cítění, poznávání.

Vyučovací předmět výtvarná výchova je úzce spjat s ostatními předměty všech vzdělávacích oblastí.

4.3 Význam výtvarné výchovy ve vzdělání

Výtvarná výchova vede žáka k uvědomělému užívání vizuálně obrazových prostředků na úrovni smyslových dispozic a úrovni subjektivně osobnostní a sociální.

Tento předmět se zaměřuje na poznávací doménu „**umění**“, která má své východisko v aktivitě cílené na vyjadřování vlastního vnitřního stavu a s ním spojené zkušenosti se světem. Aplikuje vizuálně obrazné prostředky nejen tradiční a ověřené, ale i nově vznikající v současném výtvarném umění a obrazových médiích.

Výtvarná výchova umožňuje žákům:

- kreativně přistupovat ke světu
- vyjadřovat se jako vnímatel, tvůrce či interpret
- experimentovat s širokou škálou prostředků a postupů tradičních i překračujících dosavadní hranice vymezované oblastí výtvarného umění (např. komunikační grafika, komiks, fotografie, počítačová animace, reklama)
- uplatňovat sémantický přístup k vizuálně obrazným vyjádřením
- utvářet pojmový aparát, který budou moci využít v procesu komunikace

Výtvarná výchova má prostřednictvím **vnímání**, **tvorby** a **interpretace** žákům umožnit:

- podílet se na procesu umělecké tvorby
- uvědomovat si, rozvíjet a uplatňovat schopnost osobitého vnímání a vyjadřování a účastnit se komunikačního procesu
- odhalovat význam umění při poznávání a chápání světa i sebe samých.

4.3.1 Uplatnění průřezových témat v rámci výtvarné výchovy

Průřezová témata si vytváří pedagogičtí pracovníci Základních škol a ustanovují je v ŠVP. Všeobecně jsou zakotvena tyto témata:

- Osobnostní a sociální výchova – rozvoj schopností poznávání, seberegulace, psychohygiena, kreativita, poznávání lidí, mezilidské vztahy, komunikace
- Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech - Objevujeme Evropu a svět, jsme Evropané
- Multikulturní výchova - kulturní difference, mezilidské vztahy, multikultura
- Enviromentální výchova - lidské aktivity a problémy životního prostředí, vztah člověka k prostředí
- Mediální výchova – kritické vnímání mediálních sdělení, interpretace vztahu mediálních sdělení a reality, stavba mediálních sdělení, vnímání autora mediálních sdělení, fungování a vliv médií ve společnosti

4.3.2 Výtvarnou výchovou k poznávání Evropy

Pojetí výtvarné výchovy je ve své podstatě procesem objevování jednotlivých výrazových prostředků, výtvarných metod a skrytých tvořivých schopností žáků. V pátém ročníku se žáci v předmětu vlastivěda věnují poznávání Evropy a jejích zemí.

Propojení mezipředmětového vztahu vlastivědy s ostatními předměty dává možnost výuky, která využívá všech smyslů žáků. Neomezuje se tedy jen na slovo čtené a mluvené, jako v českém jazyce a matematice, ale působí na děti hudbou, pohybem, estetikou a jinými prostředky.

4.3.3 Problematika výtvarné výchovy

V etapě základního vzdělávání je výtvarná výchova postavena na tvůrčích činnostech – tvorbě, vnímání a interpretaci. Tyto činnosti umožňují rozvíjet a uplatnit vlastní vnímání, cítění a myšlení, prožívání, představivost, fantazii a intuici.

Z literatury i z vlastní zkušenosti vím, že učitelé výtvarné výchovy nejsou sjednoceni v oblasti hodnocení. Jelikož nejsou dána přesně stanovená kritéria, nastavují si je sami pedagogové. V tomto směru vidím největší problém. Někteří učitelé hodnotí výtvarné práce žáků podle toho, zda odpovídá jejich představám. Dítě se pak často utvrdí v přesvědčení, že plnit zadané úkoly prostě neumí, nemá talent a snadno ztrácí chuť zapojit se.

Důsledkem je pak nezájem, výmluvy, nedostatek sebevědomí i strach z hodnocení. Cílem výtvarné výchovy není kvalita samotného výsledku, ale možnost vést žáka k odvaze a chuti uplatnit osobně jedinečné pocity a prožitky, a zapojit se na své odpovídající úrovni do procesu tvorby. Největším vodítkem pro hodnocení je sledování aktivity, komunikace a zájmu při samotné činnosti. Učitel má zde největší možnost vytvořit v dětech dobrý vztah k umění, pomoci jim získat pocit spokojenosti i radosti. Dosáhneme toho především tím, že budeme kromě jiného chválit a chválit.

4.3.4 Přednosti výtvarné výchovy

Výtvarnými činnostmi probouzíme v dětech tvořivé schopnosti. Vycházíme především přirozeného a hravého vztahu dětí ke skutečnosti. Učitelé zde mohou dobře využít spontánnosti dětské duše i tvořivé aktivity. Pokud učitel vhodně motivuje, vyvolá v dětech potřebný zájem a především chuť splnit zadaný úkol. Záleží pouze na něm, zda si s nimi vytvoří vzájemně důvěrný vztah, ve kterém se malí „umělci“ dokážou ponořit do svého vnitřního světa, využít své schopnosti i fantazii, a hlavně je s chutí realizovat.

Přednosti výtvarné výchovy vidím právě v možnosti realizovat své představy, ukázat je okolnímu světu. Není nutné vždy trvat na přesném dodržení zadané techniky či motivu. Dát dětem možnost určitého výběru znamená dát jim svobodu v realizaci, která je nesvazuje tam, kde je pro ně nepříjemné dodržet přesné pokyny.

K výtvarné tvořivosti dětí a významu dovedností učitele se Věra Roeselová (*Techniky ve výtvarné výchově, SARAH, Praha 1996*) vyjadřuje:

„Jednotlivé proudy dnešní výtvarné výchovy se snaží vycházet z respektu k osobnosti dítěte, k jeho způsobu nazírání a k jeho prožívání světa. Tolerantní pedagogický přístup otevírá dětem prostor pro svobodné hledání sdílnosti. Pocit osobní volnosti zde vytváří podmínky pro aktivní spoluúčast všech účastníků na procesu poznávání. Žáci získávají příležitost plně uplatnit vlastní zkušenosti, otevírají se prožitku, vytvářejí si osobité postoje, uvažují, hodnotí a domýšlejí význam jednotlivých otázek. Porozumění či uznání ze strany učitele a spolužáků dovoluje každému stát se iniciativní osobností a vyjadřovat se podle svých potřeb.

Má-li toto pojetí výtvarné výchovy uspět, musí učitel respektovat psychosomatické vlastnosti svých žáků a jejich výtvarné projevové nebo typologické předpoklady. Otevřít se dětem a ochotně přijímat jejich odlišnosti, potlačit vlastní výtvarný názor. Nepředpojatě vycítit záměr dítěte, podpořit ho a je-li třeba, nenásilně nabídnout pomocnou ruku. Jde tedy o nové, často nezvyklé pedagogické přístupy. Potřebné výtvarné dovednosti, pedagogické zkušenosti či myšlenkové podněty si lze doplnit na seminářích všech typů a stupňů. Upřímný respekt k osobnosti dítěte, k jeho myšlenkám a projevům – to je dar, bez kterého nejsou znalosti mnoho platné.“

PRAKTICKÁ ČÁST:

5. VÝZKUM

Uskutečnila jsem vlastní výzkum, který byl potřebný pro diplomovou práci. Výzkumů v oblasti výtvarné výchovy je velmi málo. Nenašla jsem žádný, který by se zabýval výtvarnou výchovou v souvislosti s poznáváním evropských zemí.

V současné společnosti je rozvoj identity v evropanství velmi významný, proto předpokládám, že je aktuální provést alespoň malé šetření.

5.1 Předpoklady výzkumu

Základem mého výzkumu je skutečnost, že dnešní děti mají možnost poznávat kulturu zemí především cestováním nebo prostřednictvím médií. Očekávám, že se ve výzkumu projeví především:

- častá návštěvnost zemí s rekreačními možnostmi, především v oblasti jižní Evropy
- neznalost zemí s nižším předpokladem turistiky, země severní a východní turistiky

Druhým předpokladem je zjištění rozdílu ve znalostech charakteristiky evropských států v šetřených třídních kolektivech. Předpokládám, že se zřejmě projeví:

- rozdíl vědomostí při konečném srovnání obou třídních kolektivů, přičemž pouze jeden absolvuje výtvarný projekt
- rozšíření vědomostí o evropských státech u třídy, která je poznávala i prostřednictvím výtvarného projektu

5.2 Obecné informace o výzkumu

Výzkum byl prováděn v učebnách, tedy v prostředí, které je dětem známé a cítí se v něm dobře. Anonymitu při vyplňování dotazníků jsem zachovala především z důvodu spontánnosti odpovědí malých respondentů. Učitelé byli s výzkumem dopředu seznámeni a souhlasili s jeho realizací. Pozorování žáků proběhlo v samotných hodinách výtvarné výchovy souběžně s diskuzemi k danému tématu. Ředitelka školy byla s projektem seznámena, hodnotila ho pozitivně a podporovala nás.

5.3 Metodika výzkumu

Výzkum lze provádět mnoha technikami, které slouží k získání cílových informací. V diplomové práci jsou používána data primárně zjištěná pro daný výzkum formou nestandardizovaného písemného dotazníku. Jeho předností je hromadné získání údajů.

Druhou použitou metodou je pozorování. Jejím úkolem bylo zjistit, zda předem připravené činnosti vyučovací hodiny byly při činnosti přítomny a zda motivace byla dostatečná a vhodně volená.

Pro výzkum byla použita i metoda rozhovoru umožňující proniknout do postojů a názorů žáků. Využili jsme ji především při vlastních výtvarných činnostech. Její výhodou je usměrňování průběhu kladení otázek s využitím přirozených reakcí dětí na zvolené téma.

5.4 Dotazníky

Hlavní část výzkumu jsem prováděla formou dotazníků. *Skupina, která se podílela i na výtvarném projektu, se účastnila v počtu dvaceti žáků. Druhá skupina měla osmnáct respondentů. Dotazníky jsou součástí přílohy diplomové práce.*

První dotazník byl žákům předložen před realizací výtvarného projektu. Obsahuje celkem sedm otázek rozdělených do tří okruhů: stávající znalosti žáků, volba navštívených států, osobní zájmy žáků.

Tři jsou zaměřeny na znalosti charakteristik států - jedna je založena na přiřazování pojmů k názvům států, druhá využívá osobní zkušenosti dětí z vlastního turistického poznávání, třetí se zabývá významem slova „Evropan“. Další otázka je zaměřena na význam makroregionů Evropy za účelem zjištění četnosti jejich návštěv ze strany žáků. Ostatní otázky jsem směřovala k osobním přáním i zájmům žáků a jejich rodin.

Druhý dotazník žáci absolvovali po samotné realizaci výtvarného projektu a to ve stejném počtu respondentů projektu.

Obě části obsahovaly otázky uzavřené a otázky otevřené s možností vlastního vyjádření. Pro vyhodnocení jsem získala celkem 100 % vyplněných dotazníků v obou verzích. Jednalo se o velmi malý počet respondentů, který přesto ukázal očekávané specifické znaky.

5.4.1 Cíl šetření

Cílovou skupinou byli žáci pátých ročníků ZŠ, kteří v tomto školní roce probírají v hodinách Vlastivědy země na Evropském kontinentu. Cílem šetření bylo zjistit, zda si žáci upevní nové informace o zemích v Evropě vedoucí k jejich hlubšímu poznatku. K tomuto účelu využijeme různé výtvarné metody a techniky ve vyučovacích hodinách výtvarné výchovy.

5.4.2 Průběh dotazníkového šetření

Dotazníky byly předloženy žákům dvou paralelních tříd pátého ročníku ZŠ, z nichž je jedna zaměřena na výuku anglického jazyka. Vyplňovali ho v kmenové třídě za asistence třídních učitelek, které jim daly základní pokyny pro jeho vyplnění. Dotazníky byly následně vybrány, čímž se zaručil maximální počet respondentů.

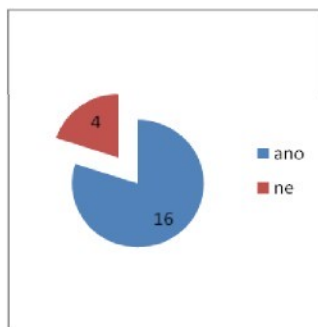
5.4.3 Vyhodnocení vstupního dotazníku:

Otázka číslo 1: Víš, kdo je Evropan?

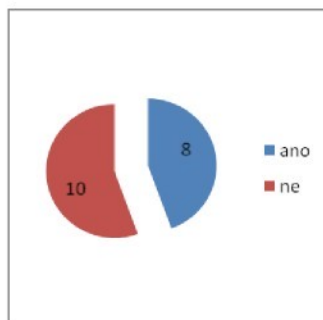
Výsledek zpracovává tabulka č. 1 - 2, a graf č. 1- 2.

Tabulka č. 1: Vysvětlení pojmu Evropan 1. skupiny

ano	16
ne	4
celkem	20

Graf č. 1: Pojem Evropan – hodnocení 1. skupiny**Tabulka č. 2:** Vysvětlení pojmu Evropan 2. skupiny

ano	8
ne	10
celkem	18

Graf č. 2: Pojem Evropan – hodnocení 2. skupiny**Komentář:**

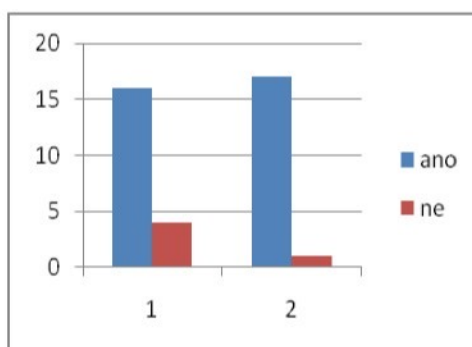
Žáci 1. skupiny jsou se zaměřením na výuku cizích jazyků, z toho vyplývá, že většina z nich se již s pojmem Evropan setkala, jen 4 z nich neuměli přesně tento termín charakterizovat a upřesnit. V druhé skupině nemají speciální zaměření výuky. Tomuto termínu nerozumělo více žáků.

Otázka číslo 2: Byl/a jsi někdy na dovolené v zahraničí?

Výsledek zpracovává tabulka č. 3 a graf č. 3.

Tabulka č. 3: *Pobyt v zahraničí, porovnání obou skupin*

	1.skupina	2.skupina
ano	16	17
ne	4	1
celkem	20	18

Graf č. 3: *Pobyt v zahraničí***Komentář:**

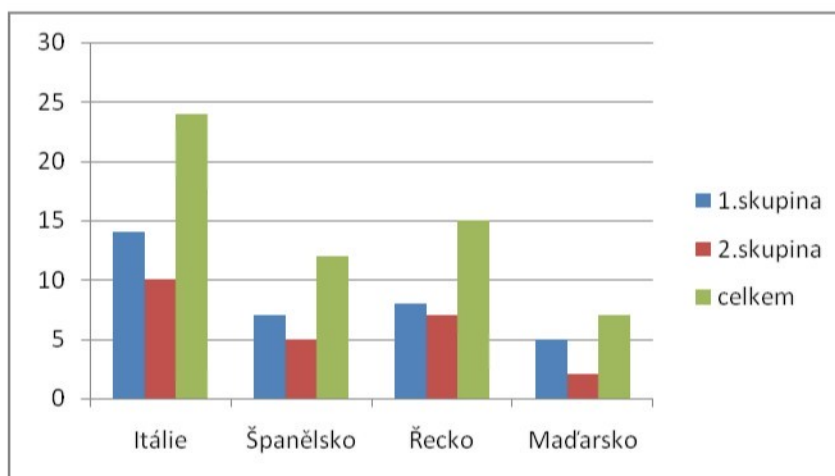
V obou skupinách již většina žáků navštívila některou ze zahraničních oblastí. Tato otázka byla pojata zcela obecně, nezkoumala jsem v ní pouze státy evropské. Zahnuje tedy návštěvu i jiných kontinentů.

Otázka číslo 3: skládá se ze čtyř podotázek**A) Navštívil/a jsi některou z těchto zemí jižní Evropy?**

Výsledek zpracovává tabulka č. 4 a graf č. 4

Tabulka č. 4: *Návštěvnost jižní Evropy*

	1.skupina	2.skupina	celkem
Itálie	14	10	24
Španělsko	7	5	12
Řecko	8	7	15
Maďarsko	5	2	7

Graf č. 4: *Porovnání návštěvností Jižní Evropy***Komentář:**

Nejvíce navštěvované státy v oblasti na jih od hranic ČR jsou pro žáky obou skupin Itálie a Řecko. Většina z nich zde byla se svou rodinou v letním období, převažovaly cíle odpočinku a využití aktivit orientovaných na rekreaci u moře. Žákům byly nabídnuty jen výše uvedené státy, o ostatních se v této otázce dotazníku nezmiňovali.

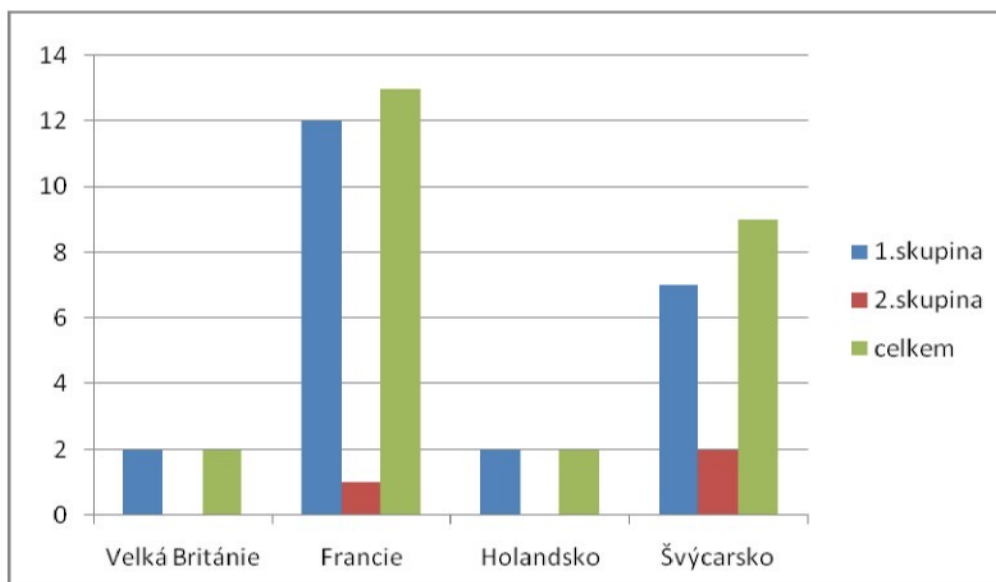
B) Navštívil/a jsi některou z těchto zemí západní Evropy?

Výsledek zpracovává tabulka č. 5 a graf č. 5.

Tabulka č. 5: *Návštěvnost západní Evropy*

	1.skupina	2.skupina	celkem
Velká Británie	2	0	2
Francie	12	1	13
Holandsko	2	0	2
Švýcarsko	7	2	9

Graf č. 5: *Porovnání návštěvnosti západní Evropy*

Komentář:

Ze zemí na západ od ČR jednoznačně mezi dotazovanými dominovala Francie, následně se umístilo Švýcarsko. Obě země jsou dětem známy především svými zimními sportovními středisky. Zajímavé je, že je poměrně malý počet žáků, kteří navštívili Velkou Británii, vzhledem k tomu, že naše škola pořádá pravidelně zájezd do této země.

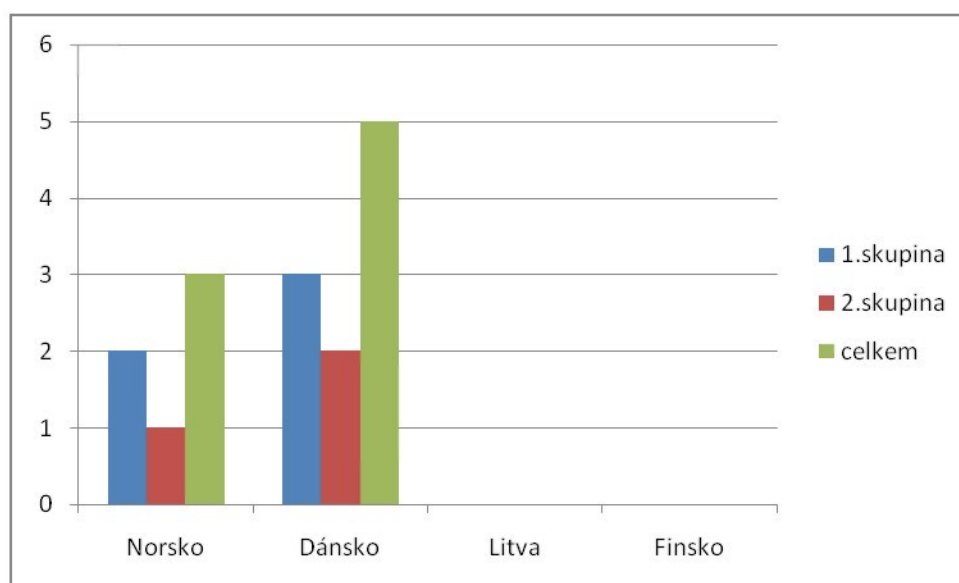
C) Navštívil/a jsi některou z těchto zemí severní Evropy?

Výsledek zpracovává tabulka č. 6 a graf č. 6.

Tabulka č. 6: *Návštěvnost severní Evropy*

	1.skupina	2.skupina	celkem
Norsko	2	1	3
Dánsko	3	2	5
Litva	0	0	0
Finsko	0	0	0

Graf č. 6: *Porovnání návštěvnosti severní Evropy*

Komentář:

Severní část Evropy není významně navštěvována. Na Skandinávský poloostrov se podívali jen 3 žáci zkoumaných skupin, do Pobaltí nezavítal při svých zahraničních cestách nikdo z nich. Tato informace pro mě nebyla překvapením, neboť i většina dospělých současné generace neměla dosud zájem tyto oblasti navštívit vzhledem k jejich nižší atraktivnosti.

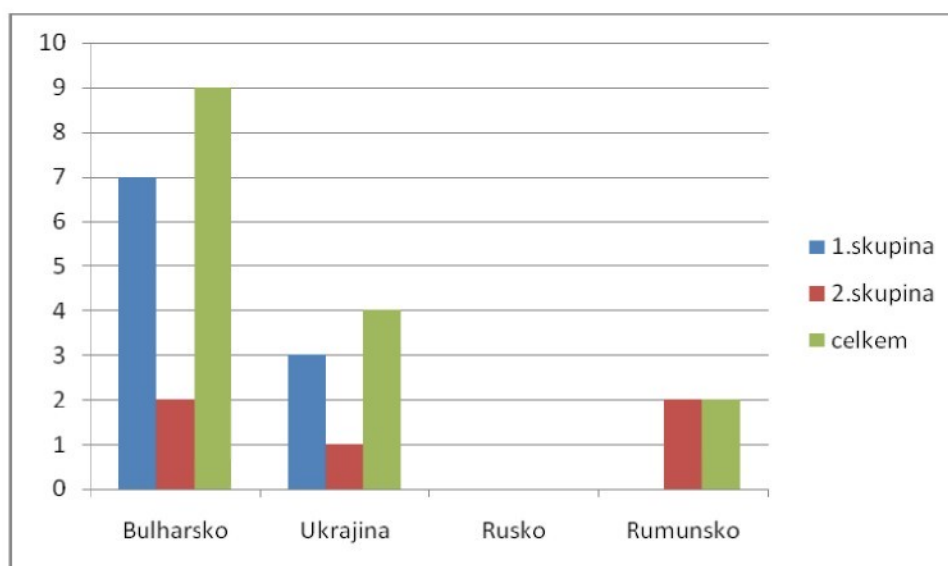
D) Navštívil/a jsi některou z těchto zemí východní Evropy?

Výsledky zpracovává tabulka č. 7. a graf č. 7.

Tabulka č. 7: *Návštěvnost východní Evropy*

	1.skupina	2.skupina	celkem
Bulharsko	7	2	9
Ukrajina	3	1	4
Rusko	0	0	0
Rumunsko	0	2	2

Graf č. 7: *Porovnání návštěvnosti východní Evropy*

Komentář:

Ve východní Evropě jsou vyhledávané státy s možností letní přímořské rekreace Bulharsko a Rumunsko. Ukrajina byla uvedena ve čtyřech případech. Odpovědi jsem prověřovala cíleně volenými otázkami při realizaci výtvarné práce. Ve třech

případech se jednalo o žáky, jejichž rodina odtud pochází, nebo zde má příbuzné a jezdí za nimi na prázdniny. Jen jeden žák se sem podíval během dovolené.

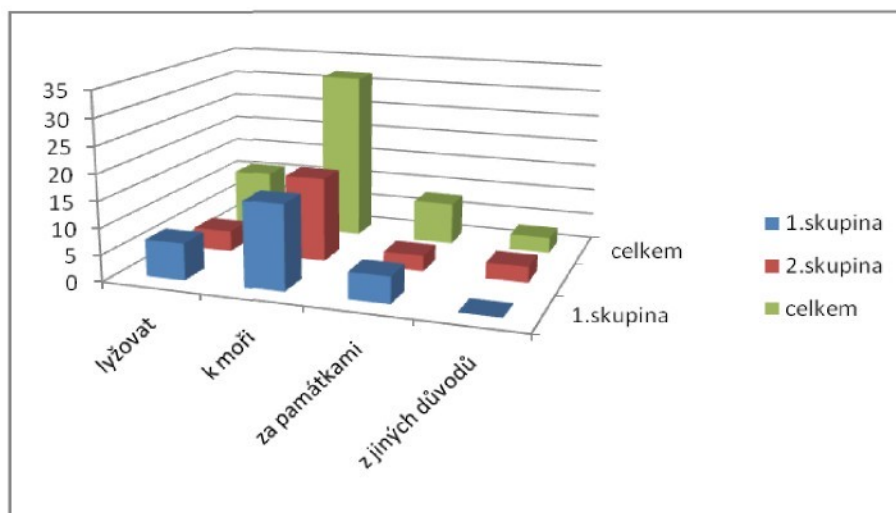
Otázka číslo 4: **Do zahraničí jezdíš nejčastěji z důvodu:**

Výsledky zpracovává tabulka č. 8 a graf č. 8.

Tabulka č. 8: *Turistické cíle žáků a jejich rodin*

	1. skupina	2. skupina	celkem
lyžovat	7	4	11
k moři	16	16	32
za památkami	5	3	8
z jiných důvodů	0	3	3

Graf. č. 8 : *Porovnání důvodu návštěvnosti turistických cílů*

Komentář:

Graf a tabulka jednoznačně ukazují za jakými zájmy žáci a jejich rodiny cestují do zahraničí. Potvrzuje se zde předpoklad vyhledávání především rekreace u moře podložený vnitrozemskou polohou naší země a stálostí teplého počasí v jižní Evropě.

V současnosti jezdí stále více českých rodin do zahraničí na zimní lyžařskou rekreaci, což se zde také potvrzuje. Jako jiné důvody děti většinou uvedly návštěvu rodinných příslušníků.

**Otázka číslo 5: Kterou zemi bys chtěl/a navštívit, z jakého důvodu
jsi si tuto zemi vybral /a?**

Otázka je zpracována slovně, s využitím citací z žakovských dotazníků.

Odpovědi první skupiny:**Státy v Evropě:**

Itálie - „...chtěla bych vidět moře“ (nikdy nebyla v zahraničí)

- „...na památky se podívat“

Řecko - „... je tam hezké moře a většinou se tam lítá letadlem“

Chorvatsko - „...chci tam k moři“

Francie - „...chci vidět Eiffelovku“

Velká Británie - „...protože je hezká“

Holandsko - „... nevím, chci se tam prostě podívat“

Finsko - „...chci vidět polární zář, líbí se mi finština a můžu tam jezdit na běžkách“

Rusko - „... chci se podívat do Moskvy“

Státy mimoevropské:

USA - „...bydlel tam strýček“

- „...líbí se mi“

- „...chci na NHL“

Havajské ostrovy - „... líbí se mi styl života“

Kanada - „...protože stále jezdí k moři do vedra“

„... hodně jsem o ní slyšela, hraje se tam hokej“

Madagaskar - „... je to krásná země“

Austrálie - „... je daleko, jsou to protinožci, a mají jedinečná zvířata“

- „... byla tam kamarádka, říkala, že je to tam hezké“

Čína - „... učím se čínsky, líbí se mi zajímavá kultura“

Japonsko – „...protože se mi tam líbilo“

Komentář:

V odpovědích k této otázce se především odráží dětské touhy. Je zajímavé, že více jak polovina dětí chce navštívit země mimo evropský kontinent. V některých odpovědích je zřejmá určitá znalost země, v jiných přání vidět něco nového, neznámého.

Odpovědi druhé skupiny:

Státy evropské:

Řecko - „...je tam moře, a „kámoši“ to tam schvalují“

Bulharsko - „... je tam hezky a moře“

Španělsko - „... protože vyhráli mistrovství Evropy“

Francie - „...je tam hezky a ještě jsem tam nebyl“

- „... chci vidět Eiffelovu věž“ (celkem 3X)

Velká Británie - „... protože jsou puntíkáři a mají to tam hezké“

-,, ... mají hodně památek a moře“

-,, ...nevím“

Švýcarsko -... rodiče tam byli a říkali, že je to tam hezké, ale já byla u maminky v
bříšku“

Státy mimoevropské:

USA -,, ... chci vidět auta jaká mají a také věže“

-,, ... mají hodně velkoměst“

-,, ... líbí se mi“

-,,... je tam hodně věcí, které jsem neviděl“

Tunis -,, ... už jsem tam byla a líbilo se mi tam“

Egypt -,, ... chci vidět pyramidy“

Komentář:

Žáci ve druhé skupině většinou chtějí navštívit země v Evropě. Ze zemí na ostatních kontinentech se víckrát objevily státy Velká Británie a USA. Cílené země jsou hodně různorodé, čemuž odpovídá široká informovanost o světovém dění a větší možnosti současného cestování našich občanů.

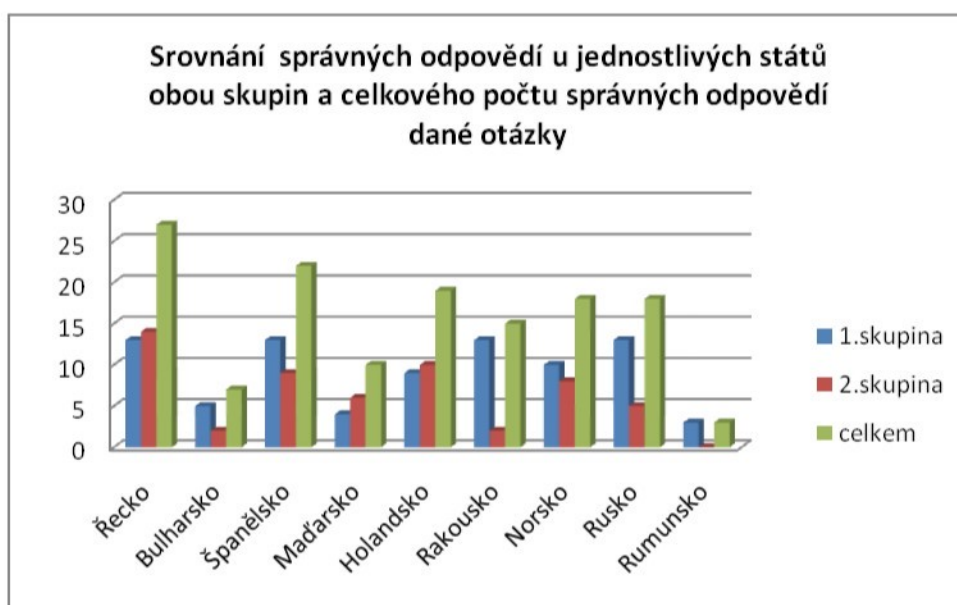
Otázka číslo 6: Přiřad' k sobě správné dvojice.

Výsledky zpracovává tabulka č. 9 a č. 10, graf č. 9 -11.

Tabulka č. 9: *Správné odpovědi a porovnání obou skupin*

	1. skupina	2. skupina	celkem
Řecko	13	14	27
Bulharsko	5	2	7
Španělsko	13	9	22
Maďarsko	4	6	10
Holandsko	9	10	19
Rakousko	13	2	15
Norsko	10	8	18
Rusko	13	5	18
Rumunsko	3	0	3
celkem	83	56	139

(Pozn.tabulka vyjadřuje četnost správných odpovědí k jednotlivým státům.)

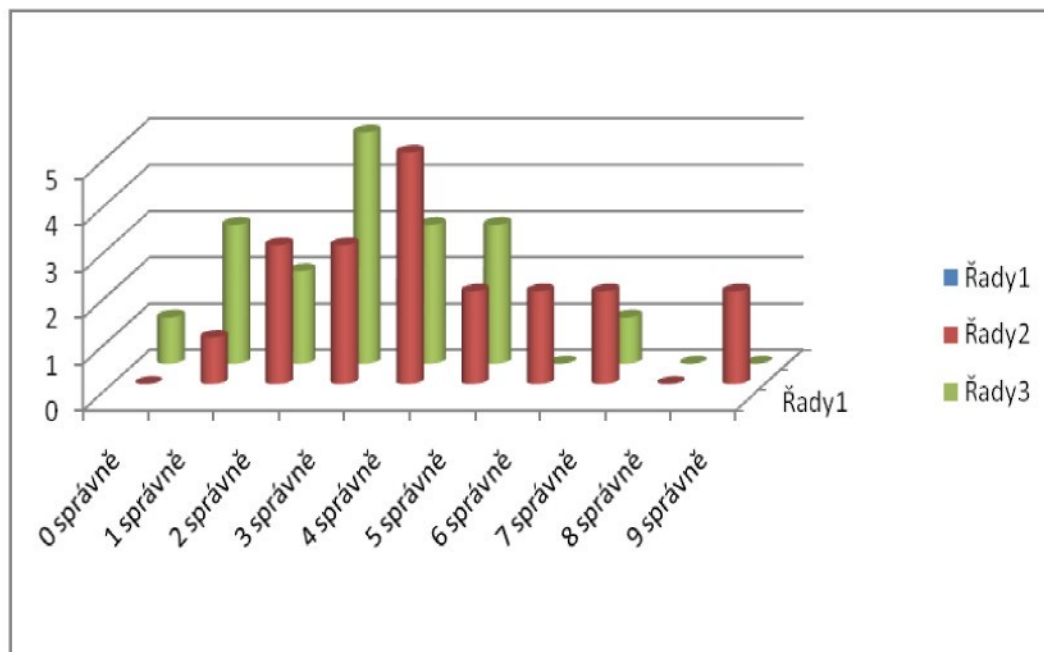
Graf č. 9: *Srovnání správných odpovědí*

Graf č. 10: Četnost správných odpovědí**Komentář:**

U každého státu měli žáci na výběr několik pojmů, tady pravděpodobnost správného přiřazení byla vysoká, neboť o mnohých státech již slyšeli ve výuce vlastivědy, nebo tyto země již osobně navštívili. Zároveň musím připustit, že žáci mohli též tipovat, protože počet států se rovnal počtu nabízených skupin pojmů.

Tabulka č. 10: Počet správných odpovědí v jednotlivých skupinách.

Správné odpovědi	1. skupina	2. skupina
0 správně	0	1
1 správně	1	3
2 správně	3	2
3 správně	3	5
4 správně	5	3
5 správně	2	3
6 správně	2	0
7 správně	2	1
8 správně	0	0
9 správně	2	0

Graf č. 11: Porovnání počtu správných odpovědí**Komentář:**

Dotazník byl vyloženě evokační, tedy vycházel z individuálních znalostí a zkušeností žáků před cílenou výukou, a z toho vyplývá četnost správných odpovědí u jednotlivých žáků. Většina přiřadila správně méně než polovinu ze zadaných úkolů. Předpokládám, že v závěrečném dotazníku se prokáže zlepšení, neboť po splnění praktických výtvarných aktivitách by se jejich znalosti a dovednosti měly upevnit a prohloubit.

Otázka číslo 7: Znáš nějaké přírodní nebo historické památky některého Evropského Státu?

Otázka je zpracována slovně.

Odpovědi 1. skupiny:

Barcelona - „...znám město a jeho katedrála je zapsaná v UNESCO“

Francie - „...Eiffelovu věž a obraz Monna Lisa“ (celkem 3x stejné odpovědi)

„... Eiffelovu věž v Paříži a také sochu svobody“

„.... pláže a opevnění z druhé světové války, vede až do Holandska

Řím - „....historické části

Itálie- „....znám Coloseum z doby Římské

„....Benátky a v nich gondoly“

Dubrovník - „....je to staré rybářské město v Chorvatsku, má staré hradby

Velká Británie -„....znám Big Ben se zvonem“ (celkem 3x stejná odpověď)

Praha -„.... Katedrála svatého Víta a korunovační klenoty v ní“

(celkem 2x stejná odpověď)

-„....Pražský hrad, Hladová zeď....“

Hřensko - „.... Pravčická brána“

Neznám – tuto zápornou odpověď zvolili 3 žáci.

Komentář:

Tato otázka byla orientována na vlastní vědomosti žáků, vyjadřovali se zde podle své volby, zvolila jsem proto přímo citace z jejich odpovědí. Projevil se zde menší rozsah znalostí způsobený zřejmě i vlastním vyjádřením bez motivačních nápovědí. Někteří dokonce zvolili odpověď vztahující se k České republice, což nebylo účelem otázky.

Odpovědi 2. skupiny:

Egypt - „....pyramidy a Coloseum v Římě“

Itálie -„.... Coloseum, to se mi moc líbí“ (celkem 2x stejná odpověď)

Velká Británie -„....Big Ben v Londýně“ (celkem 2x stejná odpověď)

Francie -“...Eiffelova věž“ (celkem 12x stejná odpověď)

Neznám – tuto odpověď zvolil 1 žák

Komentář:

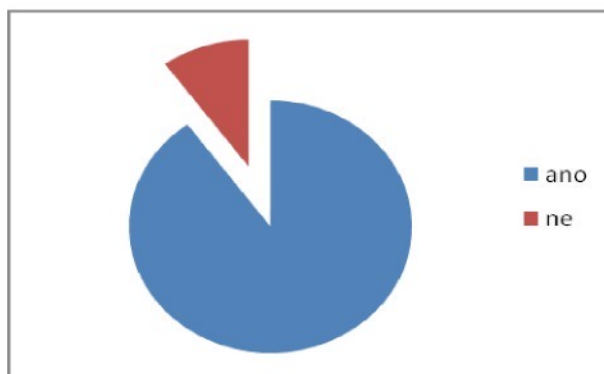
V této třídě se překvapivě opakovala stejná odpověď - Francie s památkou Eiffelovy věže. Při následné diskusi jsem zjistila, že byl žákům motivací krátký film o zemích západní Evropy, který zhlédli několik dnů před předložením dotazníků. V odpovědích se tedy odráží především jejich aktuální poznatky. Nesmíme také zapomenout, že Paříž se svojí dominantou je dětem opravdu velmi známá.

5.4.4 Vyhodnocení výstupního dotazníku

Výstupní dotazník byl v obou třídách předložen současně a to po zpracování projektu. Předpokládám rozdílné odpovědi obou skupin v otázkách vědomostních i zaměřených na vlastní názor a přání.

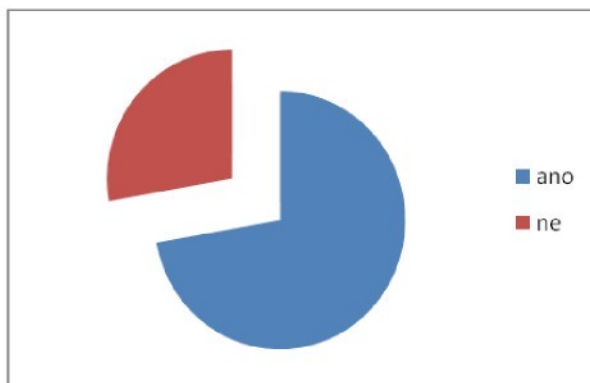
Otázka číslo 1: Víš už, kdo je Evropan?**Tabulka č. 11:** Vysvětlení pojmu Evropan 1. skupiny

ano	18
ne	2
celkem	20

Graf číslo 12: Pojem Evropan – hodnocení 1. skupiny

Tabulka č. 12: Vysvětlení pojmu *Evropan 1. skupiny*

ano	13
ne	5
celkem	18

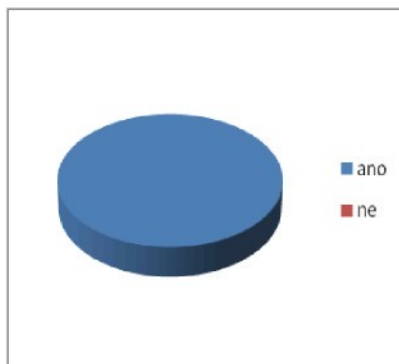
Graf číslo 13: *Pojem Evropan – hodnocení 1. skupiny***Komentář:**

Z porovnání tabulek a grafů u stejné otázky ve vstupním a výstupním dotazníku vyplývá, že v obou třídách polovina žáků, kteří dříve odpověděli záporně, si uvědomila význam pojmu. Při dlouhodobějším působení mohlo dojít k ještě lepším výsledkům.

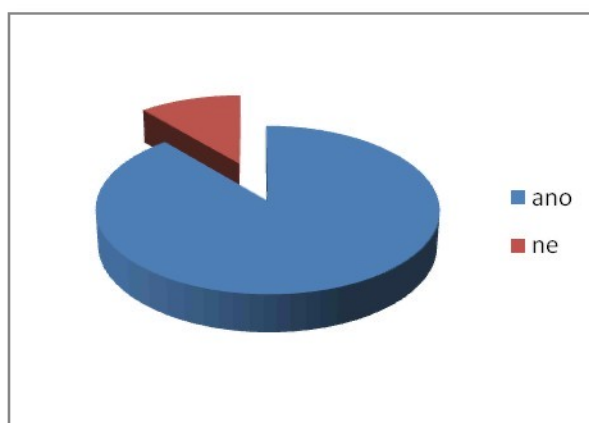
Otázka číslo 2: Myslíš, že je pro evropské země důležitá mezinárodní organizace EU - Evropská unie?

Tabulka č. 13: *Zhodnocení názoru 1. skupiny*

ano	20
ne	0
celkem	20

Graf číslo 14: *Význam EU – hodnocení 1. skupiny***Tabulka č. 14:** *Zhodnocení názoru 2. skupiny*

ano	16
ne	2
celkem	18

Graf číslo 15: *Význam EU – hodnocení 2. skupiny***Komentář:**

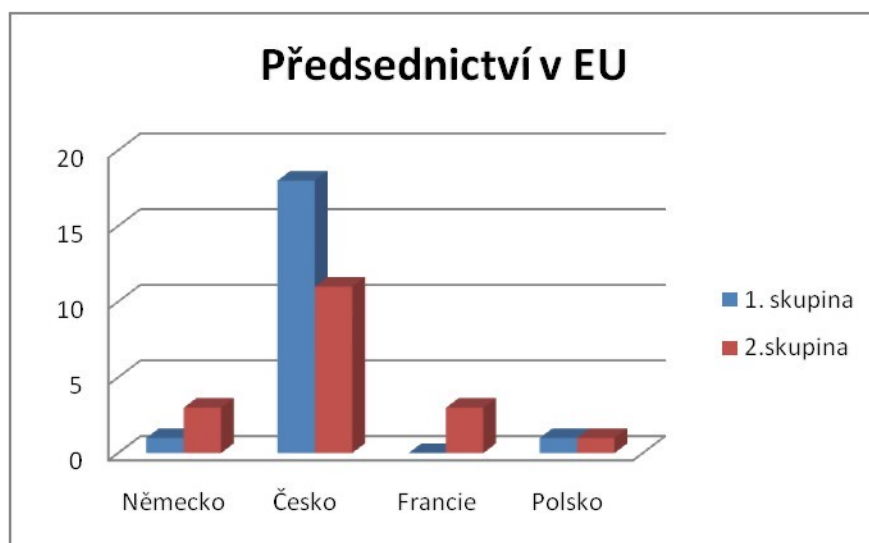
Po výkladu v hodinách vlastivědy a uskutečnění mimořádné výuky s využitím aktivizačních metod je patrné, že většina žáků vybraných skupin je přesvědčena o důležitosti EU jako organizace spojující státy Evropy po stránce ekonomické i kulturní.

Otázka číslo 3: **V předsednictví organizace EU se členské země po půl roce střídají. Zaškrtni zemi, která je v současnosti v jejím čele:**

Tabulka č. 15: *Zhodnocení odpovědí 1. a 2. skupiny*

	1.skupina	2.skupina
Německo	1	3
Česko	18	11
Francie	0	3
Polsko	1	1
celkem	20	18

Graf číslo 16: *Porovnání počtu správných odpovědí 1. a 2. skupiny*

Komentář:

Z uvedených dat jednoznačně vyčteme, že téměř všichni žáci 1. skupiny (5.A) vědí, že ČR v současné době předsedá EU. Tato třída se podílela na výtvarném ztvárnění států EU.

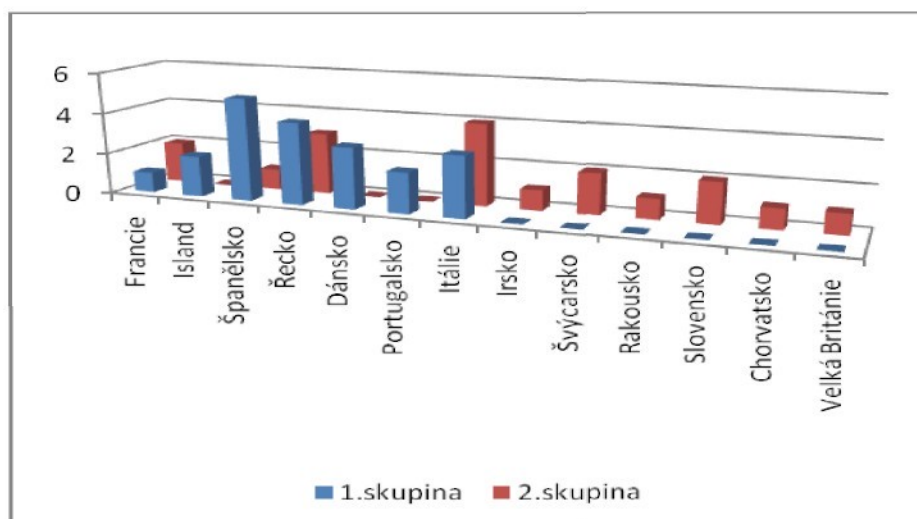
Žáci 2. skupiny (5.B) odpovídali pouze na předložené dotazníky, další spolupráce ve výtvarné výchově neprobíhala. Jejich výsledky jsou méně uspokojivé.

Otázka číslo 4: **Kdybys měl/a možnost o prázdninách některou zemi v Evropě navštívit, kterou bys zvolil/a:**

Tabulka č. 16: *Zhodnocení počtu zvolených zemí 1. a 2. skupiny*

	1. skupina	2. skupina
Francie	1	2
Island	2	0
Španělsko	5	1
Řecko	4	3
Dánsko	3	0
Portugalsko	2	0
Itálie	3	4
Irsko	0	1
Švýcarsko	0	2
Rakousko	0	1
Slovensko	0	2
Chorvatsko	0	1
Velká Británie	0	1
celkem	20	18

Graf číslo 17: *Porovnání počtu vybraných zemí 1. a 2. skupiny*

Komentář:

U 1. skupiny lze pozorovat větší zájem o návštěvu států, které nepatří k tradičním turistickým cílům – Island, Portugalsko a Dánsko. Snad k tomu přispělo i výtvarné zpracování těchto zemí. U 2. skupiny jsou zájmy více odlišné.

Zajímavé je to, že žáci touží navštívit i státy, které jsou k nám poměrně blízko, např. Slovensko a Švýcarsko. Celkově nízký zájem je o Velkou Británii, Francii, ale také Chorvatsko.

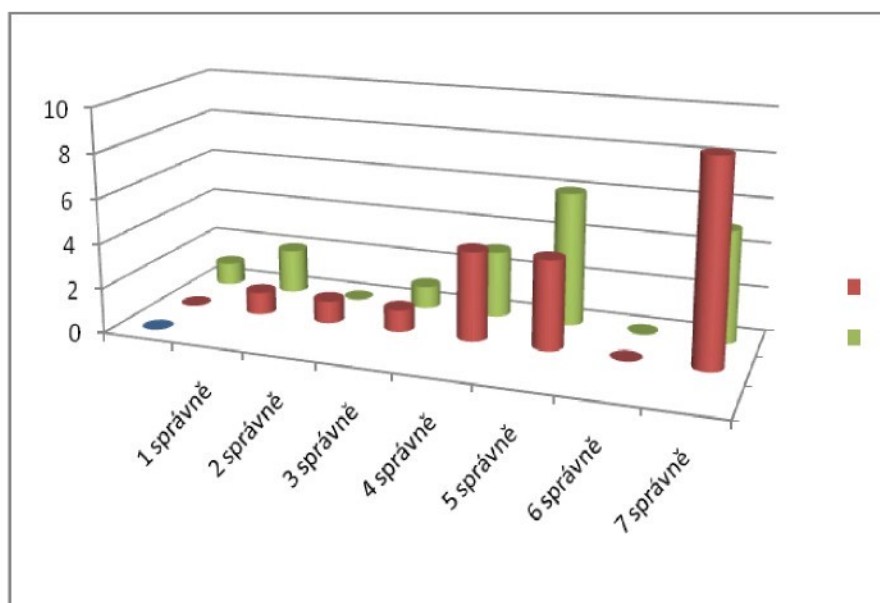
Otázka číslo 5: Přiřaď k sobě správné dvojice a čarou je spoj:

Pozn. Tabulka vyjadřuje četnost správných odpovědí k jednotlivým státům.

Tabulka č. 17: Počet správných odpovědí v jednotlivých skupinách.

0 správně	0	1
1 správně	1	2
2 správně	1	0
3 správně	1	1
4 správně	4	3
5 správně	4	6
6 správně	0	0
7 správně	9	5

Graf číslo 18: Porovnání počtu vybraných zemí 1. a 2. skupiny

Komentář:

Bylo položeno méně otázek než v předchozím dotazníku a také jiné pojmy typické pro evropské státy. Ze srovnání obou záznamů však lze vyčíst, že je zde větší četnost správných odpovědí. U 1. skupiny 13 žáků z 20 mělo správně spojeno 5 a více pojmů ze sedmi. V 2. skupině stejného výsledku dosáhlo 11 žáků z 18. S reflexí výuky jsem velmi spokojena.

5.5 Pozorování

Výzkumné metody pozorování bylo použito pro bližší zjištění skutečností odehrávající se během hodin výtvarné výchovy. Jednalo se o pozorování aktuální, nepřipravené, využívající konkrétní situace při práci.

5.5.1 Cíl a průběh pozorování

Cílem pozorování bylo zjistit, zda předcházející motivace byla dostatečná a zda byly vhodně volené výtvarné techniky pro danou výtvarnou činnost.

Pozorování probíhalo ve vyučovacích hodinách výtvarné výchovy při samotné realizaci výtvarných činností. Žáci se při činnostech uvolňují, soustředí na práci a samozřejmě i spontánně reagují na podněty.

Nebyla jsem vždy přítomna v celém časovém prostoru dvou vyučovacích hodin. Docházela jsem na výuku pravidelně a vše konzultovala s třídní učitelkou, která hodiny výtvarné výchovy vedla. Žáci byli činnostmi zaujatí, viditelně jim vyhovovala určitá volnost i zavedená pravidla při výuce. Diskutovali vzájemně o kompozici, vyprávěli zážitky a pokládali mně i kolegyni zvědavé otázky. Těchto okamžiků jsem využila k doplnění svých předpokladů i informací vycházejících ze vstupního dotazníku.

5.5.2 Vyhodnocení pozorování

V podstatě lze říci, že byla uplatněna metoda vrstevnického vyučování i týmového učení. Žáci se při osobních konzultacích zároveň učili vhodně klást otázky, pomocí nichž si upevňovali poznatky získané v hodinách a rozšiřovali je o nové informace.

Zároveň je možno mluvit též o afektivní metodě učení, neboť do výtvarných projevů žáci vnášeli své pocity a emoce spojené se zadaným problémem. Použití získaných vědomostí a dovedností v praxi vedlo žáky k jejich trvalému osvojení.

Těchto okamžiků jsem využila k doplnění svých předpokladů i informací vycházejících ze vstupního dotazníku

6. PROJEKTEM „MY EVROPANÉ“ K POZNÁVÁNÍ

Součástí mé diplomové práce je projekt „My Evropané“. Téma je napovězeno v samotném názvu. Zvolila jsem pro něj záměrně hodiny výtvarné výchovy, protože právě v tomto předmětu je podle mě největší možnost využít spojení výuky nového učiva s nekonečnou kreativitou dětí. Výtvarnými pracemi děti realizují svoje představy a s dobře volitelnou motivací se aktivně zapojují do úkolů. S pomocí různorodých činností se seznamují s odlišnými skutečnostmi, porovnávají je, diskutují.

Nesmíme zde opomenout ani význam spolupráce a komunikace, které lze velmi dobře podpořit činnostmi ve skupinách. Je potřeba podněcovat každý zájem o nové a zajímavé informace a tím podporovat touhu po vzdělání, která je jednou z cest k vytvoření tolerantnějšího světa.

V tomto směru je velmi důležitý i význam multikulturní výchovy zařazené mezi požadavky ve vzdělávání žáků. Její nedílnou částí jsou mezipředmětové vztahy.

Navrhla jsem způsob výuky výtvarné výchovy v pátém ročníku ZŠ, při němž lze podpořit výše uvedené předpoklady. Evropu jsem nerozdělila na klasické zeměpisné oblasti (střední, jižní, západní, severní a východní). Z důvodu lepší orientace žáků na mapě jsem zvolila rozdělení Evropy na čtyři klasické zeměpisné části: východní, jižní, severní a západní směr od České republiky.

6.1 Makroregion jižní Evropy

Oblast jižní Evropy jsem zvolila záměrně jako první, pochází odtud nejstarší evropská civilizace a děti o jejích zemích znají nejvíce informací. Naše putování začíná ve slunném Řecku.

6.1.1 První úkol – Řecko, kolébka Evropské civilizace

(vlastní námět)

Námět:

Život v Řeckých mořích.

Cíl:

Nová výtvarná technika, seznámení s jejím zavedením a využitím ve starověku,

výtvarná hra – tónování vodovými barvami, procvičení jemné motoriky.

Technika

Papírová koláž - mozaika, individuální prací vytvořený společný celek.

Motivace:

Chrámy i obytné budovy v Řecku byly bohatě zdobené mozaikou technikou na stěnách a podlaze. Obyvatelé ostrova Kréta měli při výzdobě v oblibě především

mořské živočichy, kteří se vyskytovali v okolních mělkých mořích. Dnes si takový mořský svět vytvoříme.

Pomůcky:

Čtvrtky (přetřené vodovými barvami, vznikne tak barevný papír různých tónů a odstínů), lepidlo, nůžky, karton velkého formátu.

Postup:

Z kartonu velkého formátu jsme vystříhli ovál, rozstříhali ho na části různých tvarů odpovídající počtu žáků ve třídě. Každý žák si na svůj podklad navrhl mořské zvíře dle vlastního výběru. Vodovými barvami si natřeli další čtvrtku (barvy se shodovali s motivem, děti tak získaly dostatečný výběr barevného materiálu pro mozaiku). Po jejím zaschnutí rozstříhali barevný papír na malé čtverečky a následně lepili v požadovaných barvách na podklad s navrhnutým tématem.

Organizace:

Mořský svět tvořili žáci celé třídy, seděli ve čtveřicích – měli tak možnost většího výběru různých tónů od každé barvy – vzájemné doplnění podle potřeby.

Hodnocení:

Technika koláže je u dětí dost oblíbená, znaly několik jejích podob, většinou jednoduššího charakteru. U této výtvarné práce se jim líbila možnost různobarevnosti a společného výstupu v podobě koláže. Pustily se s chutí do práce, pro některé byla příliš jemná z motorického hlediska, ale trpělivost neztrácely.

Nakonec jsme všechny jednotlivé kousky opět slepili dohromady. Takto vzniklé „oko do moře“ si děti zálibně prohlížely, obdivovaly skvělou barevnost, vzájemně si své výtvarné práce hodnotily. V očích jim blýskaly plamínky spokojenosti a nadšení.

Některé děti byly v práci pomalejší, jiné při závěreční hodině chyběly. Časová dotace 3-4 vyučovacích jednotek nestačila. Vzhledem k nutnosti dohotovení všech

prací jsem několika dětem zadala další výtvarný úkol – řecké vázy amfory, vytvořené škrábanou technikou s použitím voskových pastelek a tuše.

Další příklady motivace:

- městské státy Sparta a Athény, křesťanské učení Konstantina a Metoděje ze Soluně
- řecké báje a pověsti, bohové na Olympu s lidskými vlastnostmi, vznik sportovních soutěží
- zrod divadla (vytváření masek z papíru, připevněné na tyčku, smutné, veselé...)
- skvostné antické amfory (škrábaná technika do voskové vrstvy natřené tuší
- námořní velmoc (papírová koláž, grafika, malba suchou křídou)

Mezipředmětové vztahy:

ČJ - řečnictví (snaha přesvědčit ostatní o svém názoru či argumentu)

- hra s řeckou abecedou, ukázka písmen a jejich využití

(vztah řečtiny a latinky)

TV – sportovní soutěže v duchu Olympijských her, závody řeckých lodí,

soutěže v jednotlivcích i družstvech

PČ - řecký zeleninový salát, ochutnávka oliv, výroba věnce z listnatých keřů

HV - ukázka řecké hudby, film „Řek Zorba“

VL - práce s mapou (vyhledávání měst, ostrovů, moří) ukázky z knih,

časopisů.....

6.1.2 Druhý úkol – Plavba po Dunaji

(vlastní téma)

Námět:

Putování Evropou po hraniční řece Dunaj.

Německo, Rakousko, Slovensko, Maďarsko, Chorvatsko, Srbsko, Rumunsko, Bulharsko a dotkne se i hranic Moldavska.

Cíl:

Seznámení se státy, kterými řeka Dunaj protéká. Zaměření na jejich specifické charakteristiky. Vytvoření leporela z jednotlivých žakovských prací.

Technika:

Kresba suchou stopou motivovaná skutečností, kombinace pastelek mastné křídly.

Motivace:

Evropu odvodňuje mnoho řek, každá z nich je nějakým způsobem významná, zajímavá. Největší z nich je Volha v Rusku, velký dopravní význam má Rýn. My se dnes podíváme na řeku Dunaj. Říká se jí hraniční, protože tvoří mezi státy nejvíce přírodních hranic. Pramení v Alpách, teče směrem na východ a vlévá se do Černého moře. Podíváme se společně na její cestu. Představte si, že sedíme v lodi a plujeme po proudu Dunaje. Které státy po cestě navštívíme? Co o nich víte?

Pomůcky:

Mapa, čtvrtka formátu A4, kombinace různých druhů pastelek a suché křídly.

Postup:

Vlastní volba státu, návržení jeho výtvarné charakteristiky. Promyšlení využití plochy čtvrtky, náčrt, vlastní kresba suchou stopou.

Organizace:

Děti seděly ve dvojicích, nebo ve skupinách podle svého výběru, ale pracovaly na vlastním samostatném námětu. Časová dotace byla v dvouhodinovém bloku.

Hodnocení:

Výtvarné téma děti zaujalo, hlasitě se dohadovaly o tom, co namalují, navrhovaly si vzájemně nápady. Přínos viděly především v tom, že si vlastní volbou vybrali námět, který je zajímavý a mohl být náročnější nebo jednodušší podle jejich představ a vlastních výtvarných možností.

Nakonec jsme jednotlivé výtvarné práce slepili v leporelo. Můžeme ho i nadále využívat jako učební pomůcku v hodinách vlastivědy. Při diskuzích během realizace jsme si vysvětlili, že horní tok řeky Dunaj teče zeměmi na jih od nás, ale dolní tok spolu s deltou je již v oblastech na východ od ČR.

Příklady další motivace:

Bulharsko:

Noemova archa technikou lineární kresby dřívkem, motivací je nejstarší

stejnojmenná loď v přístavu Sozopol stará 7 000 let

Výtvarná hra, zapouštění barev do mokrého podkladu, motivací je pěstování

růží pro výrobu vonného oleje

Chorvatsko:

Mořské varhany = uplatnění fantazie, technika akvarelu, motiv skutečných

mořských varhan v Zadaru

Maďarsko:

Květinový festival, motivací je téma alegorických vozů ze zeleniny, ovoce,

květin, kresba barevným pastelem.

Německo:

Výtvarná hra s písmem, motivace J. Guttenbergem, papírová koláž, dekoláž.

Slovensko:

Motivace medvědem hnědým žijícím v Tatrách, kresba hnědou rudkou a uhlem, dokreslení klovatinou.

Rumunsko:

Karpaty, Transylvánie a hrabě Drakula motivem pro práci odkrývací techniky na voskovém podkladu.

Rakousko:

Dekorační malba motivovaná Gustavem Klimtem, využití znaků secese, dekorativní návrh v tónech barevné škály žluté a hnědé barvy.

Srbsko:

Cesta parní lokomotivou ze Zlatiboru vede devadesáti tunely a mnoha mosty. Motivací je výtvarné vyjádření pocitu z jízdy vlakem, tunelem, malba temperou plochým štětcem.

Mezipředmětové vztahy:

VL - práce s mapou, určování hranic, zeměpisné polohy i povrchu států

- práce ve skupinách = vyhledávání informací v knihách, časopisech

Inf - vyhledávání informací, využití programu zaměřeného na státy v Evropě ve formě doplňování dvojic, měst....

M - porovnávání počtu obyvatel, rozlohy, zeměpisné polohy i povrchu států

PČ - příprava a ochutnávka potravin jednotlivých států (sýry a čokolády alpských států, čabajka, debrecínka a zelenina z Maďarska, Slovenské halušky, Srbské ražniči a čevapčiči, moldavské pirohy se zeleninou aj.)

HV - skladby W. A. Mozarta, výuka valčíku, poslech lidových písní

6.1. 3 Třetí úkol - Slunná Itálie, země turistických cílů

(vlastní námět)

Námět:

Italská restaurace, móda, turistika.

Cíl:

Vytvoření katalogů nebo plakátů pro turisty a zákazníky.

Motivace:

Itálie patří mezi nejnavštěvovanější země jižní Evropy. Přesvědčili jsme se o tom i v samotném dotazníku, právě do Itálie se vás podívalo nejvíce. Dnes si společně zahrajeme na majitele restaurací, módních salónů a cestovních kanceláří. Vytvoříme plakát pro turisty, který by je měl upoutat a informovat.

Technika:

Propagační grafika spojená s textem a kresbou.

Pomůcky:

Čtvrtky a barevné papíry různého formátu, obrázky využitelné pro koláž, knihy a časopisy s informacemi, pastelky, vodové barvy, nůžky, lepidlo.

Organizace:

Žáci pracovali samostatně nebo ve dvojicích. V učebně si sami bezděčně vytvořili skupinky rozdělené podle motivace.

Hodnocení:

Bylo zajímavé sledovat, jak se děti zhostily svého úkolu, jaké způsoby je napadly. Některé měly představu a její realizaci hned připravenou, jiní se nemohli rozhodnout a potřebovali se poradit o možnostech výtvarného řešení. Přinesly si mnoho motivačních časopisů, pohledů i fotografií. V závěru si vzájemně představili svoji restauraci, cestovní kancelář nebo obchod a vysvětlili

spolužákům přednosti své firmy. Výstupem každé skupiny je katalog oslovující turisty.

Příklady motivace:

Umění - renesance, florentská architektura, katedrály kolorovanou technikou

- keramické kachle s motivem italských měst
- Benátky a gondoly , grafická technika tisku ze šablony
- benátská gotika, návrh dekorativní práce s prvky kružby, čtyřlísty

a lomenými oblouky, technika kresby tuší na barevný podklad

Historie - Řím, sídlo papežů i panovníků, Koloseum – výtvarné práce

motivované gladiátory a zvířaty, povstáním otroků

-sochařství = busta Medúzy z keramické hlíny

Mezipředmětové vztahy:

TV - soutěžní hry motivované historickými postavami, plavbou na italské ostrovy...

PČ - výroba karnevalových masek

VV - malba s temperou (motivace italskými renesančními malíři)

- hra s secesními prvky, dekorativní prvky
- motivace římskou historií (gladiátoři, divadlo)

HV - ukázky skladem italských autorů

M - slovní úlohy zaměřené na obchodování s italskými výrobky

6.2. Makroregion západní Evropy

Oblast západní Evropy znají děti celkem dobře. Některé její země navštívily a s většinou z nich se seznámily prostřednictvím knih, filmů i televizních programů.

6.2.1. Čtvrtý úkol – Velká Británie, ostrovní velmoc

(vlastní námět)

Námět:

Osobnosti monarchie, která ovlivnila vývoj Evropy.

Cíl:

Seznámení s významnými osobnostmi historie, vědy, literatury a jiných oborů, vytvoření informačních karet o těchto osobnostech.

Motivace:

Velká Británie je stát ležící na Britském souostroví. Tato poloha s určitou izolací od pevniny mu umožnila zcela odlišný vývoj. Jeho důsledkem je dnes již typická kultura i zvyky. Tato země je iniciátorem průmyslové revoluce, středověkou námořní velmocí i velkým kolonizátorem. V její historii se objevilo mnoho významných osobností, které jsou dobře známé v Evropě i ve světě. My si o nich vyhledáme různé zajímavosti a fakta, které pak využijeme pro vytvoření naučných kartiček.

Klíčová slova:

William Shakespeare, Daniel Defoe, Charles Dickens, Oliwer Twist, Harry Potter, Vilém Dobytel, Robin Hood, James Cook, Sir Isaac Newton, královna Viktorie, Beatles, Diana.....

Technika:

Kombinace koláž, kresby a textu.

Pomůcky:

Čtvrťky velikosti A4, pastelky, křídly, fixy, psací potřeby, nůžky.

Organizace:

Žáci pracovali jednotlivě v kmenové učebně, a v učebně AJ.

Hodnocení:

V rámci mezipředmětových vztahů předcházela přípravě motivace a diskuze v hodině anglického jazyka. Žáci se věnovali osobnostem Velké Británie, své návrhy společně zapisovali na školní tabuli. Příprava probíhala emotivně, děti se předháněly, vykřikovaly své nápady. Ne vždy zvolily správně, a tak se povídalo a povídalo. V závěru hodiny si mezi sebe rozdělily jména osobností, o kterých si měly připravit informační podklady na hodinu výtvarné výchovy.

Při realizaci si děti mohly vybrat způsob výtvarného ztvárnění, zvolit si mohly i velikost, formu a tvar realizace své práce. Na výuku přišly připravené, přinesly si údaje i podklady v podobě obrázků. V hodině AJ seznámily své spolužáky s osobností, kterou si vybraly.

Příklady motivace:

-kresba Londýnského červeného autobusu s příběhem o ulici, čtvrti nebo cestujícího

(kombinace lineární kresby a textu)

-výtvarná hra = mlha nad Temží, prvky impresionistické malby, plochý štětec

a tempery

Mezipředmětové vztahy

ČJ -v hodině literatury četba z knih anglických autorů

HV - ukázky skladem a písní současných představitelů moderní hudby

M – početní převody do anglických měr

PČ – vaření anglického pudinku a sušenek

6.2.2. Pátý úkol - Nizozemí, země květinových koberců

(vlastní námět)

Námět:

Tulipán, typická květina pro zemi poldrů a větrných mlýnů, využití charakteristik této země pro výtvarnou práci.

Cíl:

Seznámení se zemí s ojedinělým zemědělstvím zaměřeným na okrasné rostliny. Vytvoření tulipánového záhonu z jednotlivých žákovských výtvarných prací.

Motivace:

Obyvatelé této země si vyvzdorovali asi třetinu země na moři. Je zde tak mělké moře, že vystavěli hráze, půdu vysušili a využívají ji pro pěstování okrasných rostlin. Protože je v této oblasti rovina, jsou pro ni charakteristické i větrné mlýny – využívali je na pumpování vody z poldrů (vysušených částí) a mletí obilí na mouku.

Mnoho lidí zde jezdí na jízdním kole, nejsou zde kopce a tak je takové cestování opravdu na místě. Z výrobků znáte děti především velmi dobré sýry. Holandsko jak se této zemi u nás říká má ve své charakteristice především oblíbený tulipán. Tuto květinu přivezli v 16.století z Asie a v současnosti se jim podařilo vypěstovat na 6 000 druhů. My si dnes společně vytvoříme tulipánový záhon, k

Technika:

Kresba mokrou stopou kolorovaná vodovými barvami.

Pomůcky:

Bílá čtveřka velikosti A3, černá tuš, dřívka, špejle, vodové barvy.

Organizace:

Samostatná práce jednotlivců.

Hodnocení:

Jak jsem v průběhu této výtvarné práce zjistila, kresba mokrou stopou není zrovna oblíbenou technikou u dětí. Důvodem je především strach z rozmazání stopy nebo nepřesné kresby. Pravda je, že tyto obavy měly především děti tíhnoucí k dokonalé a přesné linii. Kresba dřívkem umožňuje různě široké stopy a je pro žáky snadným výtvarným postupem. Umožňuje i velmi dobré využití detailů, což k mému zklamání moc žáků nevyužilo.

Příklady motivace:

- typické staré domy v přístavech, grafická technika, tisk z koláže
- zimní bruslení, technika kresby zmizíkem do inkoustového podkladu

Mezipředmětové vztahy:

PČ - úprava záhonů cibulovými sazenicemi tulipánů, narcisů....

TV- závody na jízdním kole, jízda zručnosti, průprava jízdy na bruslích

ČJ – ukázka pohádky o mlynáři, vlastní dokončení příběhu

6.3. Makroregion severní Evropy

Severní Evropa je oblastí s turistickým cíly méně atraktivní ve srovnání s jižní a západní. Češi dosud dávají výraznou přednost dovolené strávené v destinaci s mořským koupáním, nebo sportovně zaměřené rekreaci na horách v zimním období. Ze severní oblasti znají žáci především hokejová mužstva, soby a prodejce dřevěného nábytku.

6.3.1. Šestý úkol - Vikingové, dobytý národ

(vlastní námět)

Námět:

Lodě, zbraně a dřevorezby Vikingů.

Cíl:

Zaměření na severský národ Vikingů - seznámení žáků s jejich způsobem života, technikou dřevorezby a charakteristikami dnešních států severní Evropy.

Motivace:

V oblasti dnešní severní Evropy jsou státy Norsko, Švédsko a Finsko. Z jejich území k nám ve Středověku přišly národy Vikingů. Dobývaly území, získávali nadvládu, někde vytvořili i státy, jako například Normandii. Byli výborní bojovníci, uměli ovládat zbraně i lodě. Jejich plavidla byla krásně zdobena dřevorezbou, ve které jejich umělci opravdu vynikali. Dnes si společně vytvoříme námořní loďstvo Vikingů i s jejich veliteli.

Technika:

Nepravá technika gumotisku, kresba klovatinou pomocí dřívka zatíraná olejovou barvou, kresba motivovaná předlohou

Pomůcky:

Barevné papíry, špejle, dřívka, klovatina, olejové barvy, knížky pro motivaci

Organizace:

Samostatná práce jednotlivců. V první části děti pracovaly v kmenové učebně, při zatírání zaschlé klovatinové kresby pracovaly v keramické dílně. Ta lépe vyhovovala zařízením i prostorem pro práci s olejovou barvou.

Hodnocení:

Žáci se s touto technikou setkali poprvé. Problém se projevil při přípravě motivu. Některé děti si nákres připravily příliš silnou stopou tužky, přestože na

tento krok byli upozorněni. Po odkrytí nebyla stopa zakrytá klovatinou dost výrazná a nákres tužkou byl příliš silný. Některé děti si vybraly dvě nebo tři barvy, jiné se pustily do barevného experimentu. Musím konstatovat, že výtvarná práce je těšila a jednotlivé motivy byly pěkné a pečlivě zpracované. Tato technika je vhodná pro získání první zkušenosti s grafickou redukcí, aniž vyžaduje náročnou zručnost.

Příklady motivace:

-severní oblasti pokryté sněhem, technika gumotisku kolorovaná barevnou tuší, motivem jsou ledové kry, bílí medvědi, sobi

-,„Finsko, země tisíce jezer a lesů“, kresba voskovými pastelkami z představy - tóny modré a zelené, kombinace s vodovými barvami

-Trollové - víly, elfové a trollové v Norsku, malba temperou

-Švédské zimní sporty, proporce lidské postavy, postava v pohybu, kresba mastnou křídou

Mezipředmětové vztahy:

TV - v zimní období bruslení, závody na bruslích, soutěže s využitím sněhové nadílky

M - měření vzdušných vzdáleností od Prahy do různých měst v severní Evropě

ČJ - vlastní příběh o vlasatém trollovi nebo milém elfovi

VL - cestování po stopách vikinských výprav

6.4. Makroregion východní Evropa

6.4.1. Sedmý úkol - Rusko, země carských chrámů

(vlastní námět)

Námět:

Chrámové věže s kopulovitými střechami.

Cíl:

Seznámení s architekturou carských chrámů, ruských zvyků, způsobem života, mrazy na Sibiři...

Motivace:

Rusko je rozlohou největší zemí v Evropě. Má na svém území obrovské roviny, které v zimě prostoupí vysoké mrazy. Sibiř je oblast tmavých hlubokých lesů a lidí zde žije velmi málo. Ruští panovníci měli ve Středověku velkou oblibu v napodobení byzantské kultury. Jejím stavebním prvkem jsou věže a jejich kopulovité střechy. Ruští carové vystavěli mnoho chrámů, mezi nejkrásnější patří chrám Vasila Blaženého s devíti věžemi na Rudém náměstí v Moskvě. V dnešní hodině si takové krásné a zdobené věže namalujeme. Možná z nich vytvoříme chrám, nebo objevíme nový styl pro architekturu.

Technika:

Malba vodovými a temperovými barvami s využitím geometrickým tvarů.

Pomůcky:

Čtvrťka velikosti A3, vodové nebo temperové barvy, nůžky

Organizace:

Práce jednotlivců v kmenové učebně

Hodnocení:

Motiv architektury děti rychle zaujal, líbilo se jim hlavně využití geometrických tvarů. Dali jsme dětem možnost výběru mezi technikou malby vodovými a

temperovými barvami. Překvapilo nás, kolik dětí zvolilo temperové barvy. Ze zkušenosti vím, že děti malbu temperou nemají moc v oblibě, přestože nabízí možnost mísení různých odstínů. Často také trvají na precizním bezchybném výsledku a malují pouze základními barvami. Je potřeba zařazovat více výtvarných her pro řešení výtvarných problémů.

6.4.2 Osmý úkol - Země neznámé?

(vlastní námět)

Námět:

Státy, které jsme při svém putování nenavštívili.

Cíl:

Seznámení ostatních spolužáků s charakteristickými rysy zemí prostřednictvím práce s keramickou hlínou.

Motivace:

Evropa je domovem mnoha národů. Tomu odpovídá i množství států. Ani jsme je všechny nestačili při svém putování navštívit. Proto si dnes tyto státy rozdělíme a z keramické hlíny každý vytvoříme kachel. Na něm se pokusíme vyjádřit základní charakteristiku odpovídajícího státu.

Technika:

Modelování kachle z keramické hlíny.

Pomůcky:

Keramická hlína, podložka, špachtle, očka.

Organizace:

Žáci pracovali jednotlivě, seděli po šesti – osmi u pracovních stolů v keramické dílně. Dílna je součástí základní školy, plně vybavená materiály i pomůckami.

Využívá se pro výuku keramického kroužku, příležitostně ji navštěvují učitelé výtvarné výchovy s třídními kolektivy. Pracuje zde také skupina dětí v rámci volitelného předmětu „Výtvarné techniky“.

Hodnocení:

Práce s keramickou hlinou je pro děti vždy přitažlivá svým jedinečným způsobem zpracování. Děti ji hnětou, mačkají a tvarují do svých představ - kachel představuje jednu z mnoha možností zpracování reliéfu. Do plátu hliněné desky žák prořezává tvary, ubírá i přidává hlinu a spontánně modeluje. Žáci zvolili pozitivní i negativní ztvárnění. Práce byla pro některé z nich dost náročná vzhledem k využití jemné motoriky prstů. Dovoluje jim však nové hmatové zážitky i přirozený manuální projev. Kachle jsme nechali vyschnout a dali do keramické pece na první výpal. V další hodině výtvarné výchovy jsme se věnovali jejich glazování a připravili do pece na druhý výpal. Kachle budou použity pro výzdobu prostoru před učebnou zeměpisu.

6.5 Zhodnocení výtvarného projektu

Výtvarné činnosti, které jsem pro výtvarný projekt zvolila byly dětmi dobře přijaty. Kolegyně, která se svým třídním kolektivem projektu účastnila, je hodnotila kladně, především pro nadšení žáků, které bylo znatelné i na jejich přípravě pro jednotlivé výtvarné práce. Bavila je různorodost technik a nejvíce je nadchla práce v keramické dílně. Nové nápady, s kterými za námi přicházeli, nebraly konce – ještě v dalších hodinách se jim chtějí věnovat.

Výsledné výtvarné kompozice dnes zdobí chodby naší školy vedoucí do pavilonu prvního stupně ZŠ. Největší odměnou pro děti, které na projektu pracovaly, byla především pochvala od ostatních dětí, učitelů a především maminek a tatínků, kteří do školních prostor přicházejí.

ZÁVĚR

Když jsem před lety začala učit na základní škole, potkala jsem se s kolegyní, která mě kdysi učila. Nezapomenu na její slova, jejichž hloubku a moudrost si postupem času stále více uvědomuji: „Dobrou učitelkou se každá z nás stává teprve tehdy, když je zároveň i maminkou...“.

Učitelka – matka má totiž daleko více příležitostí dětem porozumět, pochopit jejich touhy, každodenní starosti i přání. Zároveň si také pamatuji, jak mi neustále vštěpovala, že škola nemusí být jen nudné biflování a výklad učitele, ale měla by být pro děti i zábavná. Velmi dobře také věděla, že vědomosti získané vlastní zkušeností a poznáním jsou daleko cennější a trvalejší.

V e své diplomové práci jsem se zabývala porovnáváním znalostí o Evropské unii u dvou třídních kolektivů. Jednalo se o žáky pátých tříd základní školy. Na počátku výzkumu absolvovaly obě třídy vstupní test. Na základě výsledků tohoto testu jsem navrhla a s jednou ze tříd uskutečnila výtvarný projekt zaměřený na poznávání evropských zemí a skutečností, jež jsou pro tyto země typické. Mým předpokladem bylo, že u dětí, které získaly vědomosti prostřednictvím výtvarného projektu, budou tyto vědomosti daleko pevnější a ucelenější než u dětí v druhém kolektivu, kterým byly informace o jednotlivých zemích předány formou výkladu. Po absolvování výtvarných činností s cílenou tematikou v rámci projektového vyučování opět vypracovali žáci obou tříd shodný výstupní dotazník zaměřený na znalosti o evropských zemích.

Výsledky dotazníkového šetření v obou třídách jsem pak porovнала a přehledně graficky znázornila. Přesvědčila jsem se o platnosti své hypotézy. Žáci, kteří získávali znalosti o zemích Evropské unie zábavnou, nenásilnou formou v rámci výtvarného projektu, se v dané problematice orientují daleko lépe a jejich znalosti a vědomosti jsou skutečně ucelenější a pevnější než u žáků, jimž byly informace předány pouze formou výkladu pedagoga. Děti rovněž dostaly příležitost uvědomit si, že jsou jako Češi součástí významného společenství států – Evropské unie.

Na základě výsledků výzkumného šetření bych chtěla poukázat na to, jak se dají při výtvarné výchově uplatnit tzv. moderní vyučovací metody, a ráda bych poskytla svým kolegům a kolegyním inspiraci i návod na využití projektového vyučování – výtvarného projektu s cílenou tematikou v rámci mezipředmětových vztahů.

Práce na diplomovém úkolu mě bavila a přinesla mi mnoho poučení pro další pedagogickou praxi.

Seznam použité literatury:

- ANUSEZEWSKI A.: *Zajímavá místa světa*, Český Těšín, FINIDR, 2004
- BECKETOVÁ, W.: *Toulky světem malířství*, Praha, Fortuna Print, 2002
- CÍLKOVÁ, P., SCHONEROVÁ, P.: *Náměty pro multikulturní výchovu*, Praha, Portál, 2007
- ČÍŽKOVÁ, H.: *Slavní světoví malíři*, Rebo productions CZ, Čestlice, 2008
- DUROSELLE, J. B.: *Evropa a Evropané*, Praha, Fortuna Print, 2000
- HESLEWOODOVÁ, J.: *Kapitoly z dějin malířství*, Praha, Nakladatelství Slovart s.r.o. 1995
- HLAVATÁ, K.: *Evropská unie v kostce*, Praha, Jan Vašut s.r.o., 2008
- JAKŠ, J.: *Quo Vadis Evropská unie*, Praha, ETC Publishing s.r.o., 1998
- KUDĚLKOVÁ, J., ZWETTLER, O.: *Dětský lexikon zemí*, Praha, Euromedia Group k.s., 2006
- KOLEKTIV AUTORŮ: *Evropská dimenze v přípravě učitelů na Fakultě pedagogické TU v Liberci*, Liberec, Technická univerzita v Liberci, 2004
- KYRIACOU, CH.: *Klíčové dovednosti učitele*. Praha, Portál, 1996
- POCHYLÝ, M., PŮROVÁ, V.: *Dějiny světa*, Praha, OTTOVO NAKLADATELSTVÍ s.r.o., 2003
- ROESELLOVÁ, V.: *Techniky ve výtvarné výchově*, Praha, Sarah, 1996
- STEVENSON, N.: *Architektura*, Praha, Knižní klub, 2003
- VESELÝ, J., VESELÁ, G.: *Dívky světa*, Praha, Euromedia Group k. s., 2002

Seznam obrázků, tabulek a grafů:

Obrázky:

Obr. 1 - Papírová koláž, detail

Obr. 2 - Papírová mozaika, část koláže

Obr. 3 - Koláž z papírové mozaiky

Obr. 4 - Na břehu Dunaje

Obr. 5 - Leporelo, detail

Obr. 6 - Leporelo, společná práce žáků

Obr. 7 - Italská restaurace, Honza při práci

Obr. 8 - Jídelní lístek, Kristýna

Obr. 9 - Ukázky prací

Obr. 10 - Ukázky informačních karet

Obr. 11 - Informační karty

Obr. 12. - Hotové výtvarné práce

Obr. 13 - Ukázky dětských prací na nástěnce

Obr. 14 - Přípravná fáze, děvčata při práci

Obr. 15 - Přípravná fáze, detail

Obr. 16 - Ukázka hotové výtvarné práce

Obr. 17 - Ukázka hotové výtvarné práce

Obr. 18 - Lenka při malbě pohádkové věže

Obr. 19 – Ukázka hotových věží

Obr. 20 – Ukázka dětských prací na nástěnce

Obr. 21 – Kachle před prvním výpalem

Tabulky:

Tabulka č. 1: *Vysvětlení pojmu Evropan 1. skupiny*

Tabulka č. 2: *Vysvětlení pojmu Evropan 2. skupiny*

Tabulka č. 3: *Pobyt v zahraničí, porovnání obou skupin*

Tabulka č. 4: *Návštěvnost jižní Evropy*

Tabulka č. 5: *Návštěvnost západní Evropy*

Tabulka č. 6: *Návštěvnost severní Evropy*

Tabulka č. 7: *Návštěvnost východní Evropy*

Tabulka č. 8: *Turistické cíle žáků a jejich rodin*

Tabulka č. 9: *Správné odpovědi a porovnání obou skupin*

Tabulka č. 10: *Počet správných odpovědí v jednotlivých skupinách.*

Tabulka č. 11: *Vysvětlení pojmu Evropan 1. skupiny*

Tabulka č. 12: *Vysvětlení pojmu Evropan 1. skupiny*

Tabulka č. 13: *Zhodnocení názoru 1. skupiny*

Tabulka č. 14: *Zhodnocení názoru 2. skupiny*

Tabulka č. 15: *Zhodnocení odpovědí 1. a 2. skupiny*

Tabulka č. 16: *Zhodnocení počtu zvolených zemí 1. a 2. skupiny*

Tabulka č. 17: *Počet správných odpovědí v jednotlivých skupinách.*

Grafy:

Graf č. 1: *Pojem Evropan – hodnocení 1. skupiny*

Graf č. 2: *Pojem Evropan – hodnocení 2. Skupiny*

Graf č. 3: *Pobyt v zahraničí*

Graf č. 4: *Porovnání návštěvnosti Jižní Evropy*

Graf č. 5: *Porovnání návštěvnosti západní Evropy*

Graf č. 6: *Porovnání návštěvnosti severní Evropy*

Graf č. 7: *Porovnání návštěvnosti východní Evropy*

Graf č. 8: *Porovnání důvodu návštěvnosti turistických cílů*

Graf č. 9: *Srovnání správných odpovědí*

Graf č. 10: *Četnost správných odpovědí*

Graf č. 11: *Porovnání počtu správných odpovědí*

Graf č. 12: *Pojem Evropan – hodnocení 1. skupiny*

Graf č. 13: *Pojem Evropan – hodnocení 1. skupiny*

Graf č. 14: *Význam EU – hodnocení 1. skupiny*

Graf č. 15: *Význam EU – hodnocení 2. Skupiny*

Graf č. 16: *Porovnání počtu správných odpovědí 1. a 2. skupiny*

Graf číslo 17: *Porovnání počtu vybraných zemí 1. a 2. skupiny*

Graf číslo 18: *Porovnání počtu vybraných zemí 1. a 2. skupiny*

PŘÍLOHY

Seznam příloh

P 1 - Vstupní formulář dotazníkového šetření v 5. ročníku ZŠ

P 2 - Výstupní formulář dotazníkového šetření v 5. ročníku ZŠ

P 3 - Práce dětí ve výtvarném projektu

Země v Evropě – charakteristiky, vědomosti, zajímavosti

Milé děti, dovoluji si Vás požádat o zodpovězení následujících otázek. Všechny otázky budou vyhodnoceny zcela anonymně.

- 1) Víš, kdo je Evropan? ano ne

Pokud ano, pokus se vysvětlit, kdo to je.....
.....

- 2) Byl/a jsi někdy na dovolené v zahraničí? ano ne

- 3) Navštívil/a jsi některou z těchto zemí jižní Evropy? Zakroužkuj je.

Itálie

Španělsko

Řecko

Maďarsko

Navštívil/a jsi některou z těchto zemí západní Evropy? Zakroužkuj je.

Velká Británie

Francie

Holandsko

Švýcarsko

Navštívil/a jsi některou z těchto zemí severní Evropy? Zakroužkuj je.

Norsko

Dánsko

Litvu

Finsko

Navštívil/a jsi některou z těchto zemí východní Evropy? Zakroužkuj je.

Bulharsko

Ukrajina

Rusko

Rumunsko

Příloha č. 1: Vstupní formulář dotazníkového šetření v 5. ročníku ZŠ *List 2*

4) Do zahraničí jezdíš nejčastěji: odpověď zakroužkuj

na hory lyžovat

slunit se k moři

prohlížet si památky a zajímavosti

jiná možnost: doplň jaká

5) Kterou zemi bys chtěl/a navštívit (pouze jednu zemi).....

Z jakého důvodu jsi tuto zemi vybral/a.....

.....

.....

6) Přiřaď k sobě správné dvojice a čarou je spoj:

Řecko	segedínský guláš, debrecínka
Bulharsko	korida, vějíře
Španělsko	valčík, lyžování
Maďarsko	slunečnice, Karpaty
Holandsko	olivy, gyros
Rakousko	ropa, lety do vesmíru
Norsko	přístavy, růže
Rusko	sýry, tulipány
Rumunsko	rybolov, fjordy

7) Znáš nějaké přírodní nebo historické památky některého evropského státu?

Napiš o nich:.....

.....

Děkuji Vám za čas, který jste věnovali vyplnění dotazníku.

Jana Fišerová, učitelka ZŠ

Příloha č. 2: **Výstupní formulář dotazníkového šetření v 5. ročníku ZŠ** *List 1*

Výstupní dotazník pro 5. ročník ZŠ:

Milé děti,

v letošním roce jste si ve školních hodinách povídaly o zemích v Evropě. Některé jste již znaly nebo dokonce navštívily, s jinými jste se teprve seznámily. Ráda bych věděla, co jste si o nich zapamatovaly a které vás nejvíce zajímají. Prosím vás o vyplnění tohoto dotazníku.

Moc vám i vaší paní učitelce děkuji.

Jana Fišerová

- 1) Víš už, kdo je Evropan? ANO NE

Pokud ano, napiš kdo to
je.....

.....

- 2) Myslíš si, že je pro evropské země důležitá mezinárodní organizace
EU – Evropská unie? Zakroužkuj odpověď

ANO NE

- 3) V předsednictví organizace EU se členské země po půl roce střídají.
Zaškrtni zemi, která je v současnosti v jejím čele:

a) Německo	b) Česko
b) Francie	c) Polsko

Příloha č. 2: Výstupní formulář dotazníkového šetření v 5. ročníku ZŠ List 2

- 4) Kdybys měl/a možnost o prázdninách některou zemi v Evropě
navštívit, kterou bys zvolil/a:

.....

Napiš, co tě v této zemi nejvíc láká:

.....

.....

5) Přiřaď k sobě správné dvojice a čarou je spoj:

Finsko	gondola, těstoviny
Švýcarsko	stavebnice Lego, Malá mořská víla
Irsko	tanec bolero a flamengo
Dánsko	pohádkové zámky, sýry a ústřice
Itálie	země „tisíce jezer“, vodní doprava, hokej
Vatikán	chov koní, tzv. zelený ostrov
Francie	sídlo Červeného kříže, čokoláda, hodinky
Španělsko	papež, křesťanství

Příloha č. 3: **Práce dětí ve výtvarném projektu**

List 1

První úkol: ***Řecko, kolébka Evropské civilizace - papírová koláž***

Obr. 1 - Papírová koláž, detail

Obr. 2 - Papírová mozaika, část koláže

Obr. 3 - Koláž z papírové mozaiky

Příloha č. 3: **Práce dětí ve výtvarném projektu**

List 2

Druhý úkol: *Plavba po Dunaji* - kresba suchou stopou

Obr. 4 - Na břehu Dunaje

Obr. 5 - Leporelo, detail

Obr. 6 - Leporelo, společná práce žáků

Příloha č. 3: Práce dětí ve výtvarném projektu

List 3

Třetí úkol: *Slunná Itálie, země turistických cílů – kombinace kresby a písma*

Obr. 7 - Italská restaurace, Honza při práci

Obr. 8 - Jídelní lístek, Kristýna

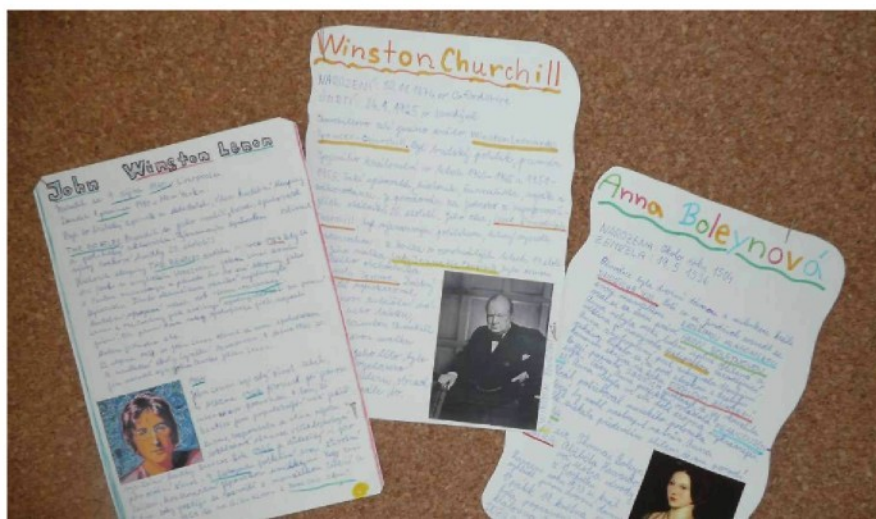

Obr. 9 - Ukázky prací

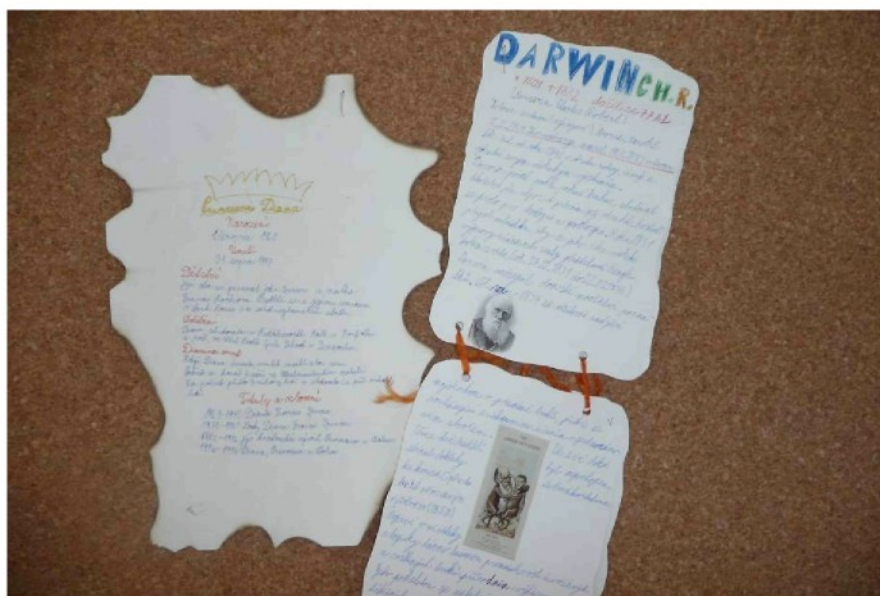
Příloha č. 3: Práce dětí ve výtvarném projektu

List 4

Čtvrtý úkol: *Velká Británie, ostrovní velmoc - koláž*

Obr. 10 - Ukázky informačních karet

Obr. 11 - Informační karty

Příloha č. 3: **Práce dětí ve výtvarném projektu**

List 5

Pátý úkol: *Nizozemí, země květinových koberců* – kombinace kresby mokrou stopou a malbou vodovými barvami

Obr 12. - Hotové výtvarné práce

Obr. 13 - Ukázky dětských prací na nástěnce

Příloha číslo 3: Dětské práce ve výtvarném projektu

List 6

Šestý úkol: ***Vikingové, dobytčácký národ – nepravá grafická technika***

Obr. 14 - Přípravná fáze, děvčata při práci

Obr. 15 - Přípravná fáze, detail

Obr. 16 - Ukázka hotové výtvarné práce

Obr. 17 - Ukázka hotové výtvarné práce

Sedmý úkol: **Rusko, země carských chrámů** – malba temperovými a vodovými barvami

Obr. 18 - Lenka při malbě pohádkové věže

Obr. 19 – Ukázka hotových věží

Obr. 20 – Ukázka dětských prací na nástěnce

Příloha č. 3: **Práce dětí ve výtvarném projektu**

List 9

Osmý úkol: **Země nepoznané** - kachel z keramické hlíny

Obr. 21 – Kachle před prvním výpalem

Obr. 22 – Glazované kachle po druhém výpalu